

Strategia Rozwoju Gminy Wilamowice na lata 2025–2040

Wilamowice, 2025

Opracowanie:

Spis treści

Wstęp	4
1. Wprowadzenie	5
1.1 Uwarunkowania prawne	5
1.2 Metodyka opracowania strategii	7
1.3 Komplementarność	9
Obszary Strategicznej Interwencji	12
Spójność z dokumentami z zakresu prawa wodnego	16
1.4 Charakterystyka Gminy Wilamowice	24
1.5 Wnioski z diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej	26
1.6 Analiza SWOT	30
2. Część strategiczna	32
2.1 Założenia rozwojowe	32
2.2 Wizja i misja rozwoju gminy w perspektywie 2040 roku	33
2.3 Cele strategiczne i kierunki działań	34
2.4 Schemat ilustrujący założenia strategiczne	46
2.5 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Wilamowice	47
2.6 Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie	52
2.7 Oczekiwane rezultaty planowanych działań	62
3. System wdrażania strategii	65
3.1 Realizacja, monitoring, ewaluacja i aktualizacja strategii	65
3.2 Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	68
3.3 Finansowanie strategii	70
Spis tabel i grafik	72

Wstęp

Strategia Rozwoju Gminy Wilamowice na lata 2025-2040 jest dokumentem wyznaczającym wizję, misję oraz główne cele strategiczne, w perspektywie długookresowej, które przyczynią się do zrównoważonego rozwoju gminy. Opracowanie niniejszej strategii wynika m.in. z potrzeby rozwoju konkurencyjności gminy pod kątem osiedleńczym i gospodarczym. Rozwój ten jest możliwy dzięki wdrożeniu działań wykorzystujących istniejące potencjały gminy, przy jednoczesnym ograniczeniu negatywnego wpływu barier rozwojowych.

Niniejsza strategia składa się z trzech części. Pierwsza z nich dotyczy uwarunkowań prawnych oraz komplementarności w stosunku do dokumentów na poziomie regionalnym i krajowym. Według obowiązujących przepisów, największe znaczenie dla strategii gminnych ma strategia wojewódzka, w tym przypadku *Strategia Rozwoju Województwa „Śląskie 2030”*. Przedmiotowy dokument jest zgodny z zapisami strategii wojewódzkiej, co pozwala na efektywniejszą realizację założeń strategicznych zdefiniowanych w części planistycznej. W tej części zawarto również wnioski z przeprowadzonej wcześniej diagnozy oraz analizę SWOT będącą podsumowaniem części diagnostycznej – mocnych i słabych stron Gminy Wilamowice, oraz potencjałów i zagrożeń wynikających z uwarunkowań zewnętrznych. Drugą część stanowi część strategiczna, w której zawarto misję, wizję, cele strategiczne i kierunki działań gminy – jest to najważniejszy element dokumentu. Cele i kierunki są odpowiedzią na potrzeby mieszkańców gminy, będących głównymi beneficjentami działań strategicznych. Wizualnym przedstawieniem zamierzeń strategicznych jest model struktury funkcjonalno-przestrzennej zawarty w części planistycznej, którego dopełnieniem są ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie. W trzeciej części dokumentu zawarto system wdrażania strategii, gdzie zebrano wytyczne dotyczące monitoringu, ewaluacji i aktualizacji strategii oraz sporządzania dokumentów wykonawczych. Strategia określa także ramy finansowe i źródła finansowania, które umożliwią realizację jej założeń.

Powstała strategia stanowi odpowiedź na potrzeby mieszkańców oraz umożliwia skuteczne prowadzenie procesu doskonalenia uwarunkowań ekonomiczno-społecznych i przestrzennych gminy, zgodnych z wyznaczonymi priorytetami i zasadami ładu oraz zrównoważonego wykorzystania zasobów środowiska. Ponadto wspiera sprawne zarządzanie gminą oraz pozyskiwanie środków finansowych na realizację zaplanowanych przedsięwzięć.

1. Wprowadzenie

1.1 Uwarunkowania prawne

Podstawą prawną do opracowania *Strategii Rozwoju Gminy Wilamowice na lata 2025-2040* jest Uchwała Nr VI/29/24 Rady Miejskiej w Wilamowicach z dnia 7 sierpnia 2024 r. w sprawie przystąpienia do opracowania projektu *Strategii Rozwoju Gminy Wilamowice na lata 2025-2040* oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii, w tym trybu konsultacji.

Kształt i strukturę niniejszego dokumentu definiuje przede wszystkim Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1465 z późn. zm.). Według zapisów wskazanej ustawy, strategia rozwoju gminy zawiera wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej oraz zawiera:

- *cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym i klimatyczno-środowiskowym;*
- *kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych;*
- *oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym oraz wskaźniki ich osiągnięcia;*
- *model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy, rozumiany jako docelowy układ elementów składowych przestrzeni, w tym:*
 - *strukturę sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych,*
 - *system powiązań przyrodniczych,*
 - *główne korytarze i elementy sieci transportowych, w tym pieszych i rowerowych,*
 - *główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej;*
- *ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie dotyczące:*
 - *zasad ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu,*
 - *zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej,*
 - *kierunków zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenia szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej,*
 - *zasad lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1130 z późn. zm.),*
 - *zasad lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego,*

- *kierunków rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej,*
- *zasad lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW,*
- *zasad lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko,*
- *zasad kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej,*
- *zasad kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji;*
- *obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, o której mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2024 r. poz. 566 z późn. zm.) wraz z zakresem planowanych działań;*
- *obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz z zakresem planowanych działań;*
- *system realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych;*
- *ramy finansowe i źródła finansowania¹.*

Z uwagi na fakt, że strategia powinna być dokumentem silnie uspołecznionym, przepisy prawne wymagają przeprowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami gminy, sąsiednimi gminami i ich związkami, lokalnymi partnerami społecznymi i gospodarczymi oraz z Dyrektorem Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie w Gliwicach i Krakowie. Ponadto projekt strategii był konsultowany z Zarządem Województwa Śląskiego, który wydał opinię dotyczącą sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie. Wymogi te wynikają z art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2024 r. poz. 324 z późn. zm.).

Zgodnie z art. 46 ust. 1 Ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2024 r. poz. 1112 z późn. zm.), przy opracowaniu strategii rozwoju wymagane jest przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Niniejsza strategia zawiera wszystkie obligatoryjne elementy wskazane w stosownych ustawach. Ponadto została przygotowana zgodnie z najlepszymi praktykami i wskazówkami, które zostały zawarte w dokumencie pn. *Poradnik Praktyczny. Strategia Rozwoju Gminy* opracowanym na zlecenie Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej.

¹ Art. 10e pkt 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1465 z późn. zm.).

1.2 Metodyka opracowania strategii

Analiza <i>desk reseach</i>	Analiza <i>desk research</i> to tzw. analiza danych zastanych. Polegała na przeanalizowaniu dostępnych danych statystycznych i jakościowych znajdujących się w innych dokumentach diagnostycznych, strategicznych oraz statystykach udostępnianych przez m.in. Główny Urząd Statystyczny i Powiatowy Urząd Pracy. Zebrane dane wyselekcjonowano pod kątem przydatności do diagnozy - stanowiły podstawę do wypracowania wniosków na temat badanego obszaru.
Badania ilościowe	Partycypacja społeczna w dokumentach strategicznych jest niezwykle ważna, gdyż pozwala na poznanie opinii mieszkańców na temat funkcjonowania gminy. Rozpoznanie realnych potrzeb mieszkańców, widocznych deficytów oraz oczekiwań pozwala na trafne zidentyfikowanie kierunków działań oraz przedsięwzięć do realizacji. W celu poznania opinii mieszkańców zdecydowano się na przeprowadzenie ankiety w formie papierowej i elektronicznej w terminie październik-grudzień 2024 r. W badaniu udział wzięło 872 mieszkańców, którzy zostali poproszeni o ocenę funkcjonowania gminy w poszczególnych obszarach tematycznych, wskazanie mocnych i słabych stron oraz przewag konkurencyjnych.
Badania jakościowe	Wybraną formą badań jakościowych były warsztaty strategiczne moderowane przez ekspertów, będących wykonawcą dokumentu. Zostały przeprowadzone w celu zebrania pogłębionych informacji na temat zachodzących zmian oraz uwarunkowań rozwojowych mających wpływ na Gminę Wilamowice. Badania przeprowadzono w styczniu i lutym 2025 r. wśród urzędników, radnych, przedstawicieli jednostek organizacyjnych oraz zainteresowanych mieszkańców. Dzięki warsztatom uzyskano również informację na temat priorytetów i zadań kluczowych do realizacji.
Analiza SWOT	Analiza SWOT to narzędzie strategiczne, które pozwala ocenić mocne i słabe strony (wewnętrzne czynniki) oraz szanse i zagrożenia (zewnętrzne czynniki) dotyczące rozwoju gminy. Analiza SWOT stanowiła punkt wyjścia do sformułowania celów i kierunków rozwoju zawartych w dokumencie.
Opracowanie misji i wizji	Misja nakreśla ogólny kierunek działań władz gminy, cel nadrzędny i jest uzasadnieniem przyjęcia określonych celów strategicznych. Wizja stanowi natomiast opis pożądanego stanu gminy w perspektywie długookresowej.
Sformułowanie celów i kierunków działań	Cele strategiczne zostały sformułowane na podstawie wniosków z przeprowadzonej diagnozy oraz analizy SWOT. Stanowią również wypadkową wniosków wynikających z badania ankietowego oraz wypracowanych podczas warsztatów. Są odpowiedzią na realne problemy, deficyty i wyzwania zdiagnozowane w gminie, jak również zmieniające się uwarunkowania. Wynikają one bezpośrednio z wypracowanej misji i wizji Gminy Wilamowice.

Opracowanie modelu funkcjonalno-przestrzennego	Model struktury funkcjonalno-przestrzennej to graficzne przedstawienie założeń zawartych w dokumencie. Przedstawia główne elementy strategii i planowane zmiany, a jego opracowanie w formie graficznej sprawia, że jest bardziej przystępny w odbiorze.
Opracowanie części wdrożeniowej	W tej części skupiono się na mechanizmach monitoringu, ewaluacji i aktualizacji strategii. Ponadto, rozdział ten zawiera informacje na temat podmiotów zaangażowanych w realizację strategii, ich roli oraz porusza kwestie dotyczące zasad współpracy, a także wskazuje potencjalne źródła finansowania.
Przeprowadzenie procedury środowiskowej	Zapisy strategii zostały zweryfikowane przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach oraz Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Katowicach w kontekście oddziaływania zaplanowanych działań i ich wpływu na środowisko. Dzięki temu możliwe było ocenienie, czy zaplanowane przedsięwzięcia uwzględniają w stopniu wystarczającym kwestie środowiskowe oraz czy możliwe jest odstępnie od przeprowadzenia prognozy oddziaływania na środowisko.

1.3 Komplementarność

Ważną kwestią przy opracowaniu strategii gminnej jest jej spójność z dokumentami strategicznymi obowiązującymi na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym. Dzięki komplementarności działań przedstawionych w różnych dokumentach możliwe jest ich wzajemne dopełnianie i uzupełnianie poprzez dążenie do osiągnięcia wspólnych celów dla polityki na szczeblu gminnym, powiatowym, wojewódzkim i krajowym.

Strategia Rozwoju Gminy Wilamowice na lata 2025-2040 jest spójna z dokumentami takimi jak m.in.:

- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.),
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
- Strategia Rozwoju Województwa „Śląskie 2030”,
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+,
- Strategia Euroregionu Beskidy na okres 2021-2027 z wizją do 2030 roku,
- Strategia Zintegrowanego Rozwoju Terytorialnego Aglomeracji Beskidzkiej na lata 2021-2027 (z perspektywą do roku 2030),
- Plan Zrównoważonej Mobilności dla Aglomeracji Beskidzkiej 2040+,
- Strategia Rozwoju Powiatu Bielskiego 2021+,
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Wilamowice, które obowiązuje do końca czerwca 2025 r., później zostanie zastąpione Planem ogólnym (Gmina Wilamowice jest w trakcie opracowywania planu ogólnego – Uchwała nr LXXIV/562/24 z dnia 24 kwietnia 2024 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu ogólnego gminy Wilamowice).

Najistotniejszym dokumentem wpływającym na kształt założeń planistycznych w niniejszej strategii jest *Strategia Rozwoju Województwa „Śląskie 2030”*, która została przyjęta Uchwałą Nr VI/24/1/2020 z dnia 19 października 2020 r. przez Sejmik Województwa Śląskiego. Według wizji rozwoju zawartej w przytoczonej strategii, województwo śląskie: *będzie nowoczesnym regionem europejskim, o konkurencyjnej gospodarce, będącej efektem odpowiedzialnej transformacji, zapewniającym możliwości rozwoju swoim mieszkańcom i oferującym wysoką jakość życia w czystym środowisku*. Strategia wojewódzka definiuje cztery główne cele strategiczne, które przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 1 Cele strategiczne i operacyjne zawarte w Strategii Rozwoju Województwa „Śląskie 2030”

Cel strategiczny A: Województwo śląskie regionem odpowiedzialnej transformacji gospodarczej	Cel strategiczny B: Województwo śląskie regionem przyjaznym dla mieszkańca
Cele operacyjne:	Cele operacyjne:

A.1 Konkurencyjna gospodarka A.2 Innowacyjna gospodarka A.3 Silna lokalna przedsiębiorczość	B.1 Wysoka jakość usług społecznych, w tym zdrowotnych B.2 Aktywny mieszkaniowiec B.3 Atrakcyjny i efektywny system edukacji i nauki
Cel strategiczny C: Województwo śląskie regionem wysokiej jakości środowiska i przestrzeni	Cel strategiczny D: Województwo śląskie regionem sprawnie zarządzanym
Cele operacyjne: C.1 Wysoka jakość środowiska C.2 Efektywna infrastruktura C.3 Atrakcyjne warunki zamieszkania, kompleksowa rewitalizacja, zapobieganie i dostosowanie do zmian klimatu	Cele operacyjne: D.1 Zrównoważony rozwój terytorialny D.2 Aktywna współpraca z otoczeniem i kreowanie silnej marki regionu D.3 Nowoczesna administracja publiczna

Źródło: opracowanie własne.

Ze względu na istotność zapisów strategii wojewódzkiej i konieczność wykazania jej spójności ze *Strategią Rozwoju Gminy Wilamowice na lata 2025-2040*, poniżej przedstawiono komplementarność obu dokumentów.

Tabela 2 Komplementarność strategii gminnej ze strategią wojewódzką

Strategia Rozwoju Województwa „Śląskie 2030”	Strategia Rozwoju Gminy Wilamowice na lata 2025-2040
Cel strategiczny A: Województwo śląskie regionem odpowiedzialnej transformacji gospodarczej	3. Rozwój przedsiębiorczości i wzmacnianie lokalnej gospodarki
Cel strategiczny B: Województwo śląskie regionem przyjaznym dla mieszkańca	1. Rozwój funkcji mieszkaniowych gminy Wilamowice i gwarantowanie wysokiej jakości życia jej mieszkańcom 2. Wzmacnianie tożsamości lokalnej i kapitału społecznego
Cel strategiczny C: Województwo śląskie regionem wysokiej jakości środowiska i przestrzeni	1. Rozwój funkcji mieszkaniowych gminy Wilamowice i gwarantowanie wysokiej jakości życia jej mieszkańcom 4. Adaptacja gminy do zmian klimatu i troska o środowisko naturalne
Cel strategiczny D: Województwo śląskie regionem sprawnie zarządzanym	2. Wzmacnianie tożsamości lokalnej i kapitału społecznego

Źródło: opracowanie własne.

Zgodnie z art. 10e Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1465 z późn. zm.) strategia gminna powinna być spójna także ze strategią ponadlokalną. Gmina Wilamowice objęta jest *Strategią Zintegrowanego Rozwoju Terytorialnego Aglomeracji Beskidzkiej na lata 2021-2027 (z perspektywą do roku 2030)*, przyjętą w dniu 6 września 2024 r. uchwałą nr 85/IX/2024 przez Zgromadzenie Ogólne Stowarzyszenia Gmin i Powiatów Subregionu Południowego Województwa Śląskiego Aglomeracja Beskidzka z siedzibą w Bielsku-Białej. Według wizji zawartej w przytoczonej strategii Aglomeracja Beskidzka stanie się *obszarem aktywnym gospodarczo, zasobnym w zieloną*

energię, dobrze skomunikowanym, wykorzystującym swoje naturalne walory przyrodniczo-krajobrazowe i zróżnicowane dziedzictwo kulturowe w sposób zrównoważony, tworząc w oparciu o szeroką współpracę ugruntowany potencjał turystyczny i społeczno-gospodarczy. Strategia zawiera pięć celów strategicznych, do których przyporządkowano cele operacyjne, co przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 3 Cele główne i operacyjne zdefiniowane w strategii ponadlokalnej

Cel główny	Cel operacyjny
Cel 1. Sprawiedliwa i zielona transformacja gospodarcza Aglomeracji Beskidzkiej	Cel operacyjny 1.1: Rozwój energii odnawialnej w kontekście zielonej transformacji Aglomeracji Beskidzkiej Cel operacyjny 1.2: Przywracanie terenom przemysłowym wartości gospodarczych, środowiskowych, społecznych, edukacyjnych lub przyrodniczych Cel operacyjny 1.3: Wykorzystanie endogenicznego i przedsiębiorczego potencjału Aglomeracji Beskidzkiej jako podregionu w transformacji górniczej oraz wspieranie zielonej i sprawiedliwej transformacji w kierunku inteligentnych, cyfrowych i kreatywnych branż, a także zrównoważonej mobilności Cel operacyjny 1.4: Dostosowanie kształcenia zawodowego do wymagań rozwojowych sprawiedliwej transformacji, w tym zielonej i cyfrowej gospodarki
Cel 2. Zmniejszenie emisyjności oraz integracja transportu i mobilności Aglomeracji Beskidzkiej	Cel operacyjny 2.1: Zmniejszenie emisyjności transportu publicznego w Aglomeracji Beskidzkiej Cel operacyjny 2.2: Rozwój infrastruktury multimodalnego transportu publicznego Cel operacyjny 2.3: Ograniczenie indywidualnego ruchu samochodowego w miastach Aglomeracji Beskidzkiej Cel operacyjny 2.4: Spójna sieć regionalnych tras rowerowych na terenie Aglomeracji Beskidzkiej
Cel 3. Podniesienie jakości środowiska naturalnego Aglomeracji Beskidzkiej	Cel operacyjny 3.1: Zwiększona efektywność energetyczna Aglomeracji Beskidzkiej, w tym dzięki wykorzystaniu OZE Cel operacyjny 3.2: Łagodzenie efektów zmian klimatu oraz wzmocnienie potencjału służb ratowniczych Cel operacyjny 3.3: Zachowanie naturalnego dziedzictwa Aglomeracji Beskidzkiej wraz ze zwiększeniem świadomości mieszkańców i turystów w zakresie jego znaczenia
Cel 4. Rozwój turystycznego i kulturowego potencjału Aglomeracji Beskidzkiej	Cel operacyjny 4.1: Wykorzystanie potencjału przyrodniczo-krajobrazowego i dziedzictwa kulturowego w kierunku tworzenia nowych i wzmacniania istniejących ponadlokalnych produktów turystycznych Aglomeracji Beskidzkiej

Cel główny	Cel operacyjny
	Cel operacyjny 4.2: Ponadlokalne szlaki rowerowe jako nowy produkt turystyczny Aglomeracji Beskidzkiej
Cel 5. Sprawne zarządzanie procesami rozwojowymi Aglomeracji Beskidzkiej	Cel operacyjny 5.1: Zintegrowane zarządzanie rozwojem Aglomeracji Beskidzkiej Cel operacyjny 5.2: Inicjowanie wspólnych zintegrowanych inwestycji oraz inwestycji strategicznych dla obszaru Aglomeracji Beskidzkiej Cel operacyjny 5.3: Systemowe wzmacnianie potencjału administracji samorządowej

Źródło: opracowanie własne.

Strategia Rozwoju Gminy Wilamowice na lata 2025-2040 jest komplementarna wobec zapisów strategii ponadlokalnej, co wskazano poniżej.

Tabela 4 Komplementarność ze strategią ponadlokalną

Strategia Zintegrowanego Rozwoju Terytorialnego Aglomeracji Beskidzkiej na lata 2021-2027 (z perspektywą do roku 2030)	Strategia Rozwoju Gminy Wilamowice na lata 2025-2040
Cel 1. Sprawiedliwa i zielona transformacja gospodarcza Aglomeracji Beskidzkiej	3. Rozwój przedsiębiorczości i wzmacnianie lokalnej gospodarki
Cel 2. Zmniejszenie emisyjności oraz integracja transportu i mobilności Aglomeracji Beskidzkiej	1. Rozwój funkcji mieszkaniowych gminy Wilamowice i gwarantowanie wysokiej jakości życia jej mieszkańcom 2. Wzmacnianie tożsamości lokalnej i kapitału społecznego Gminy Wilamowice
Cel 3. Podniesienie jakości środowiska naturalnego Aglomeracji Beskidzkiej	4. Adaptacja gminy do zmian klimatu i troska o środowisko naturalne
Cel 4. Rozwój turystycznego i kulturowego potencjału Aglomeracji Beskidzkiej	2. Wzmacnianie tożsamości lokalnej i kapitału społecznego Gminy Wilamowice 3. Rozwój przedsiębiorczości i wzmacnianie lokalnej gospodarki
Cel 5. Sprawne zarządzanie procesami rozwojowymi Aglomeracji Beskidzkiej	1. Rozwój funkcji mieszkaniowych gminy Wilamowice i gwarantowanie wysokiej jakości życia jej mieszkańcom 2. Wzmacnianie tożsamości lokalnej i kapitału społecznego Gminy Wilamowice

Źródło: opracowanie własne.

Obszary Strategicznej Interwencji

Według Ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju z dnia 6 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2024 r. poz. 324, 862, 1717) obszary objęte strategiczną interwencją to: „określony w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego jest kierowana

interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne lub w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł, lub rozwiązania regulacyjne”.

W *Strategii Rozwoju Województwa „Śląskie 2030”* wyróżniono OSI krajowe i wojewódzkie. OSI krajowe istotne dla województwa to:

- Śląsk,
- miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze,
- obszary zagrożone trwałą marginalizacją.

Całe województwo śląskie, w tym Gmina Wilamowice wpisuje się w OSI krajowe Śląsk. Ponadto w strategii wojewódzkiej zdefiniowano pięć OSI regionalnych, które podzielono na dwie grupy:

- OSI konkurencyjne:
 - **Obszary cenne przyrodniczo,**
 - Ośrodki wzrostu,
- OSI problemowe:
 - gminy tracące funkcje społeczno-gospodarcze,
 - **gminy z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza,**
 - **gminy w transformacji górniczej.**

Gmina Wilamowice wpisuje się w OSI obszary cenne przyrodniczo. W pięciostopniowej skali gmina została zaliczona do obszarów o przeciętnych walorach przyrodniczych (klasa II). Gmina wpisuje się także w OSI gminy z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza. W trzystopniowej skali gmina została zaliczona do II obszaru problemowego. Ponadto gmina wpisuje się w OSI gminy transformacji górniczej – typ społeczny (gminy z istotnym udziałem osób pracujących w sektorze górniczym).

Poniżej przedstawiono zakres działań planowanych do realizacji w ramach *Strategii Rozwoju Województwa „Śląskie 2030”*, dedykowanych dla OSI, w które wpisuje się Gmina Wilamowice.

Tabela 5 Działania dedykowane dla OSI w strategii wojewódzkiej

Obszary cenne przyrodniczo	
Cel strategiczny A	Cel strategiczny B
• Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości w obszarze turystyki oraz usług czasu wolnego wykorzystujących atrakcje i potencjały lokalne. • Rozwój istniejących i tworzenie nowych produktów turystycznych oraz wzmacnianie marek terytorialnych, w tym poprzez rozwój infrastruktury turystycznej i okółoturystycznej.	• Promocja aktywnego i zdrowego stylu życia. • Podniesienie jakości i poprawa dostępu do oferty i infrastruktury kultury, sportu, rekreacji i turystyki umożliwiającej wszechstronny rozwój mieszkańców.
Cel strategiczny C	Cel strategiczny D
• Wspieranie wdrożenia i egzekwowania rozwiązań poprawiających jakość powietrza.	• Rozwijanie współpracy międzynarodowej, transgranicznej i międzyregionalnej, w tym w

• Poprawa jakości wód i racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi, w tym wspieranie wdrażania rozwiązań w zakresie zintegrowanego i zrównoważonego zarządzania zasobami wodnymi w zlewni, ochrony przeciwpowodziowej i przeciwdziałania skutkom suszy. • Wspieranie działań zmierzających do zachowania i odtwarzania bio-i georóżnorodności, w tym ochrona obszarów o wysokich walorach przyrodniczych, leśnych i korytarzy ekologicznych. • Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców i kształtowanie postaw proekologicznych. • Wspieranie rozwiązań ograniczających niską emisję, w tym poprawa standardu energetycznego zabudowy mieszkaniowej i budynków użyteczności publicznej. • Zapewnienie dostępu do sieci poprzez budowę i modernizację infrastruktury komunalnej. • Wspieranie rozwoju zintegrowanego, zrównoważonego i niskoemisyjnego transportu w miastach i ich obszarach funkcjonalnych oraz obszarach wiejskich, w szczególności transportu zbiorowego.	pasie Polski południowej oraz z miastami Ostrawą i Żyliną. • Wspieranie działań podnoszących jakość systemu planowania i wdrażania na poziomie regionalnym i lokalnym. • Wspieranie rozwoju zróżnicowanych i wysokiej jakości usług publicznych dostępnych dla wszystkich mieszkańców regionu. • Ochrona, promocja oraz podnoszenie atrakcyjności miejsc i obiektów o wartości historycznej, symbolicznej, architektonicznej, przyrodniczej, stanowiących „wizytówki” regionu.
--	---

Strategia Rozwoju Gminy Wilamowice na lata 2025-2040 realizuje założenia dotyczące OSI Obszary cenne przyrodniczo przede wszystkim poprzez 4. cel strategiczny, w ramach którego określono kierunek działań 4.1. Ochrona środowiska i zrównoważony rozwój w warunkach zmian klimatu.

Gminy z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza	
Cel strategiczny A	Cel strategiczny B
• Wspieranie zdolności firm do generowania i wdrażania innowacji oraz nowoczesnych rozwiązań technologicznych, w tym tworzenie i implementacja usług i technologii medycznych. • Wspieranie sektorów tradycyjnych w zakresie podnoszenia ich konkurencyjności m.in. poprzez unowocześnienie procesów technologicznych, poprawę bezpieczeństwa pracy, ograniczenie negatywnego wpływu na środowisko oraz rozwój zasobów ludzkich.	• Podniesienie jakości infrastruktury placówek ochrony zdrowia (w szczególności w obszarach deficytowych) oraz podniesienie jakości obsługi pacjentów, w tym wykorzystanie nowoczesnych technologii. • Aktywna profilaktyka i zapewnienie kompleksowości usług medycznych, w szczególności w zakresie chorób cywilizacyjnych i wynikających ze zmian demograficznych. • Promocja aktywnego i zdrowego stylu życia.
Cel strategiczny C	Cel strategiczny D
• Wspieranie wdrożenia i egzekwowania rozwiązań poprawiających jakość powietrza. • Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców i kształtowanie postaw proekologicznych. • Rozwój proekologicznej infrastruktury wytwarzania, magazynowania i przesyłu energii elektrycznej i ciepła, w tym rozwój OZE. • Wspieranie rozwiązań ograniczających niską emisję, w tym poprawa standardu energetycznego	• Rozwój instrumentów oraz współpracy na rzecz monitorowania procesów rozwoju.

zabudowy mieszkaniowej i budynków użyteczności publicznej. • Wsparcie rozwoju zintegrowanego, zrównoważonego i niskoemisyjnego transportu w miastach i ich obszarach funkcjonalnych oraz obszarach wiejskich, w szczególności transportu zbiorowego. • Zapewnienie dostępu do sieci poprzez budowę i modernizację infrastruktury komunalnej.	
---	--

Strategia Rozwoju Gminy Wilamowice na lata 2025-2040 realizuje założenia dotyczące OSI Gminy z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza przede wszystkim poprzez 4. cel strategiczny, w ramach którego określono kierunek działań 4.1. Ochrona środowiska i zrównoważony rozwój w warunkach zmian klimatu.

Gminy w transformacji górniczej	
Cel strategiczny A	Cel strategiczny B
• Rozwój infrastruktury ułatwiającej lokowanie i prowadzenie działalności gospodarczej, w tym stref aktywności gospodarczej, Polskiej Strefy Inwestycji, parków technologicznych, przemysłowych oraz klastrów ze szczególnym uwzględnieniem klastrów ze statusem Krajowego Klastra Kluczowego. • Wsparcie sektorów tradycyjnych w zakresie podnoszenia ich konkurencyjności m.in. poprzez unowocześnienie procesów technologicznych, poprawę bezpieczeństwa pracy, ograniczenie negatywnego wpływu na środowisko oraz rozwój zasobów ludzkich. • Dywersyfikacja struktury gospodarczej i rozwój gospodarki 4.0, w tym wsparcie procesów automatyzacji, uelastycznienia i digitalizacji produkcji przedsiębiorstw oraz wzmocnienie kompetencji aktualnych i przyszłych kadr przemysłu. • Rozwój współpracy przedsiębiorstw, w tym w ramach klastrów i sieci. • Promocja i wdrażanie gospodarki obiegu zamkniętego. • Wsparcie tworzenia i rozwój MŚP (szczególnie start-upów), w tym podnoszenie kompetencji zawodowych pracowników, jakości usług otoczenia biznesu oraz promocja produktów lokalnych i tradycyjnych, wspieranie wdrażania technologii cyfrowych. • Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości w obszarze turystyki oraz usług czasu wolnego wykorzystujących atrakcje i potencjały lokalne. • Rozwój istniejących i tworzenie nowych produktów turystycznych oraz wzmacnianie marek terytorialnych, w tym poprzez rozwój infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej.	• Podniesienie jakości i poprawa dostępu do oferty i infrastruktury kultury, sportu, rekreacji i turystyki umożliwiającej wszechstronny rozwój mieszkańców. • Wyposażanie przestrzeni publicznych w infrastrukturę umożliwiającą wspólne spędzanie czasu przez mieszkańców oraz integrację społeczności lokalnych, w tym zapewniającą dostępność urbanistyczno-architektoniczną dla osób ze szczególnymi potrzebami. • Wzmocnienie aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców, w tym osób starszych i osób z niepełnosprawnościami. • Wsparcie przekwalifikowania zawodowego i nabywania nowych kompetencji przez osoby objęte procesem transformacji gospodarczej. • Podniesienie jakości i poprawa dostępu do nowoczesnej oferty edukacyjnej na wszystkich poziomach nauczania, odpowiadającej wyzwaniom społecznym i gospodarczym, w tym rynku pracy. • Wzmocnienie kształcenia kluczowych umiejętności i kompetencji uczniów z uwzględnieniem umiejętności emocjonalnych oraz psychospołecznych, niezbędnych do funkcjonowania w dorosłym życiu oraz swobodnego poruszania się na rynku pracy. • Rozwój współpracy podmiotów edukacyjnych w wymiarze międzysektorowym i międzynarodowym, w tym na rzecz dualnego kształcenia zawodowego. • Podniesienie jakości i poprawa dostępu do oferty kształcenia ustawicznego oraz promocja uczenia się przez całe życie.
Cel strategiczny C	Cel strategiczny D

• Wsparcie wdrożenia i egzekwowania rozwiązań poprawiających jakość powietrza. • Przeciwdziałanie skutkom i ograniczenie negatywnego wpływu eksploatacji górniczej na środowisko, w tym na tkankę miejską. • Rozwój proekologicznej infrastruktury wytwarzania, magazynowania i przesyłu energii elektrycznej i ciepła, w tym rozwój OZE. • Rekultywacja i rewitalizacja obszarów zdegradowanych oraz zagospodarowanie terenów i obiektów przemysłowych m.in. na cele środowiskowe, gospodarcze, kulturalne, rekreacyjne. • Poprawa jakości i atrakcyjności przestrzeni publicznych, szczególnie centrów miast oraz osiedli mieszkaniowych i starych dzielnic. • Wsparcie rozwiązań ograniczających niską emisję, w tym poprawa standardu energetycznego zabudowy mieszkaniowej i budynków użyteczności publicznej. • Wsparcie rozwoju zintegrowanego, zrównoważonego i niskoemisyjnego transportu w miastach i ich obszarach funkcjonalnych oraz obszarach wiejskich, w szczególności transportu zbiorowego.	• Wsparcie rozwoju zróżnicowanych i wysokiej jakości usług publicznych dostępnych dla wszystkich mieszkańców regionu. • Wsparcie działań podnoszących jakość systemu planowania i wdrażania na poziomie regionalnym i lokalnym.
---	---

Strategia Rozwoju Gminy Wilamowice na lata 2025-2040 realizuje założenia dotyczące OSI Gminy w transformacji górniczej w szerokim zakresie, w ramach każdego z celów strategicznych: w wymiarze przestrzenno-funkcyjnym (przede wszystkim poprzez kierunek działań 1.1. Efektywna polityka przestrzenna zgodna z zasadami zrównoważonego rozwoju), społecznym (zwłaszcza poprzez kierunki działań: 2.1. Integracja i aktywizacja lokalnej społeczności oraz 2.2. Polityka społeczna i usługi publiczne wspierające mieszkańców), gospodarczym (poprzez wszystkie kierunki działań wyznaczone w ramach 3. celu strategicznego) oraz klimatyczno-środowiskowym (kierunek działań 4.1. Ochrona środowiska i zrównoważony rozwój w warunkach zmian klimatu).

Spójność z dokumentami z zakresu prawa wodnego

Niniejsza strategia stosuje się do Ustawy z dnia 20 lipca 2017 – Prawo wodne, a dokładnie zapisów art. 315 i art. 326 dotyczących procesów gospodarowania wodami, które wskazują na konieczność uwzględnienia ich w strategii rozwoju gminy. Niniejsza strategia jest zatem spójna z zapisami dokumentów krajowych, takich jak:

- Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły;
- Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły;
- Plan przeciwdziałania skutkom suszy.

Plan gospodarowania wodami stanowi najważniejszy dokument z zakresu gospodarowania zasobami wodnymi. Gmina Wilamowice leży w obszarze dorzecza Wisły, w regionie wodnym Górnej-Zachodniej Wisły i regionie Małej Wisły. W poniższym zestawieniu zostały ujęte informacje wynikające z II aktualizacji planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły², przedstawiające wykaz jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) zlokalizowanych na terenie gminy. Zapisy planu dostępne są na stronach Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie.

Tabela 6 Charakterystyka JCWP zlokalizowanych na terenie Gminy Wilamowice

Kod JCWP	Nazwa	Typologia/status	Stan ogólny	Stan ekologiczny i chemiczny
RW20000621329789	Pisarzówka	Potok lub mała rzeka wyżynna na podłożu węglanowym/ silnie zmieniona część wód	zły	umiarkowany potencjał ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego
RW200006211549	Łękawka	Potok lub mała rzeka wyżynna na podłożu węglanowym/ naturalna część wód	zły	słaby stan ekologiczny
RW20001121199	Wiśła od zb. Goczałkowice do Przemszy	Rzeka nizinna/ silnie zmieniona część wód	zły	zły potencjał ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego
RW200006211569	Dankówka	Potok lub mała rzeka wyżynna na podłożu węglanowym/ silnie zmieniona część wód	zły	słaby potencjał ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego
RW2000152115969	Młynówka Oświęcimska	Potok lub struga w dolinie o dużym udziale torfowisk/ sztuczna część wód	zły	zły potencjał ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego
RW2000082132999	Soła od zb. Porąbka do ujścia	Średnia rzeka na podłożu węglanowym/ silnie zmieniona część wód	zły	umiarkowany potencjał ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego

Źródło: opracowanie na podstawie: II Aktualizacja planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, <http://karty.apgw.gov.pl:4200/informacje>

Dużą powierzchnię gminy zajmują zbiorniki sztuczne, głównie stawy rybne, które koncentrują się w rejonie rzek Wisły i Soły. Największa koncentracja stawów dotyczy okolicy Starej Wsi, Dankowic oraz Zasola Bielańskiego. Zbiorniki zasilane są często przez wody gruntowe³.

Gmina położona jest w obrębie dwóch części wód podziemnych (JCWPd). Monitoring JCWPd przeprowadzony w dorzeczu Wisły w 2019 r. określił ich stan chemiczny i ilościowy jako dobry. Wyznaczone cele środowiskowe dla JCWPd nie wykazują zagrożenia nieosiągnięcia. W pobliżu granicy gminy występuje Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 446.

² Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz.U. 2023 poz. 300).

³ Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wilamowice na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2028, str. 45.

Tabela 7 Charakterystyka JCWPd zlokalizowanych na terenie Gminy Wilamowice

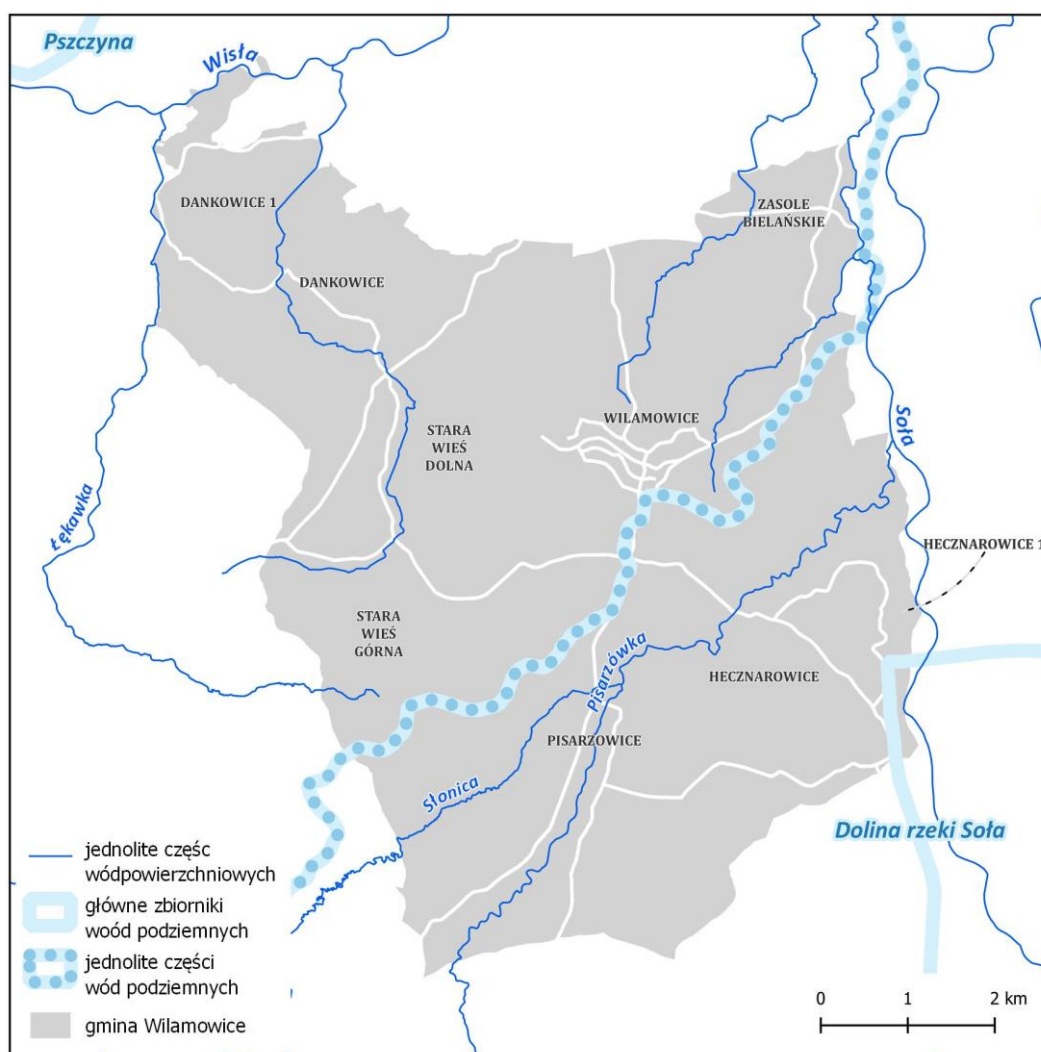
Kod JCWPd	Stan ogólny	Ocena stanu chemicznego	Ocena stanu ilościowego	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego
GW2000157	słaby	dobry	słaby	zagrożona ilościowo i chemicznie
GW2000158	dobry	dobry	dobry	niezagrożona

Źródło: opracowanie na podstawie: II Aktualizacja planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, <http://karty.apgw.gov.pl:4200/informacje>

Przez teren gminy przebiega gęsta sieć rowów i kanałów melioracyjnych, których administratorem jest Związek Spółek Wodnych w Oświęcimiu Miejsko-Gminna Spółka Wodna w Wilamowicach. Zadaniem spółki jest utrzymywanie i eksploatacja urządzeń wodnych, służących do ochrony przed powodzią, odwadniania gruntów itd. Znaczna część gminy nie podlega jednak wspomnianej Spółce – na tych terenach, zgodnie z Prawem Wodnym, za utrzymanie urządzeń wodnych odpowiedzialni są właściciele gruntów, na których te urządzenia się znajdują.

W planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (IIaPGW) ustalono cele środowiskowe dla wód oraz obszarów chronionych. Jako główny cel wskazano osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych, w tym co najmniej dobrego stanu lub potencjału ekologicznego oraz osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód podziemnych, w tym dobrego stanu ilościowego i dobrego stanu chemicznego. Dla osiągnięcia celów środowiskowych opracowane zostały katalogi i zestawy działań naprawczych. Dla wszystkich JCW obowiązuje katalog działań krajowych, natomiast dla wybranych JCW przypisane zostały działania podstawowe i uzupełniające. Szczegółowe informacje dotyczące JCW, w tym przypisanych działań podstawowych i uzupełniających dostarczają Karty Charakterystyk znajdujące się pod adresem [www: https://apgw.gov.pl](https://apgw.gov.pl).

Grafika 1 JCWP i JCWPd na terenie Gminy Wilamowice

Źródło: opracowanie własne.

Poniżej wskazano działania podstawowe zidentyfikowane w Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, które zostały przypisane do JCWP i JCWPd zlokalizowanych na terenie Gminy Wilamowice.

Tabela 83 Działania podstawowe przypisane do poszczególnych JCWP i JCWPd w IIaPGW znajdujących się na terenie Gminy Wilamowice

Kod JCWP	Działania podstawowe i uzupełniające
RW20000621329789	- Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych. - Kontrola gospodarowania wodami oraz przeglądy pozwoleń wodnoprawnych. - Realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych. - Działania renaturyzacyjne. - Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta.
RW200006211549	Realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych.

Kod JCWP	Działania podstawowe i uzupełniające
	Przekazanie informacji do PGW WP o braku przepływu lub braku wody w korycie cieką przy przeprowadzeniu badań monitoringowych JCWP w ramach strategicznego programu PMŚ.
RW20001121199	- Uporządkowanie i poprawa infrastruktury związanej z gospodarką ściekową na obszarze gminy poza aglomeracjami. - Kontrole dotyczące stosowania programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu przez podmioty prowadzące produkcję rolną i działalność. - Działania renaturyzacyjne. - Realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych - Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych. - Analizy techniczno-ekonomiczne gospodarowania ściekami w obszarze gminy poza aglomeracjami.
RW200006211569	- Działania renaturyzacyjne. - Uporządkowanie i poprawa infrastruktury związanej z gospodarką ściekową na obszarze gminy poza aglomeracjami. - Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych. - Analizy techniczno-ekonomiczne gospodarowania ściekami w obszarze gminy poza aglomeracjami. - Przekazanie informacji do PGW WP o braku przepływu lub braku wody w korycie cieką przy przeprowadzeniu badań monitoringowych JCWP w ramach strategicznego programu PMŚ. - Realizacja przedsięwzięć zmierzających do zwiększenia ilości i czasu retencji wód na terenach zurbanizowanych w zlewni JCWP. - Opracowanie programu poprawy retencji na terenach zurbanizowanych w zlewni JCWP.
RW2000152115969	- Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych. - Przekazanie informacji do PGW WP o braku przepływu lub braku wody w korycie cieką przy przeprowadzeniu badań monitoringowych JCWP w ramach strategicznego programu PMŚ.
RW2000082132999	- Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych zależnych od hydromorfologii (wg celów środowiskowych: wymogów rzek włosienicznikowych, wylewy Q50). - Działania renaturyzacyjne. - Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta. - Realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych. - Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych.
Kod JCWPd	Działania podstawowe
GW2000157	Brak działań podstawowych.
GW2000158	

Źródło: opracowanie na podstawie: II Aktualizacja planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, <http://karty.apgw.gov.pl:4200/informacje>

Strategia Rozwoju Gminy Wilamowice na lata 2025-2040 realizuje założenia Planu gospodarowania wodami przede wszystkim poprzez 4. cel strategiczny, w ramach którego określono kierunek działań 4.1. Ochrona środowiska i zrównoważony rozwój w warunkach zmian klimatu, gdzie zaplanowano realizację zadań takich jak m.in. działania na rzecz poprawy jakości wód, ograniczania deficytu wody oraz wspierania retencji wodnej (małej, glebowej, krajobrazowej).

Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły

Nadrzędnym celem Planu zarządzania ryzykiem powodziowym (PZRP) jest ograniczenie potencjalnych negatywnych skutków powodzi dla życia i zdrowia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej, poprzez realizację działań minimalizujące zidentyfikowane zagrożenia. PZRP podlega aktualizacji co 6 lat, w myśl art.173 ust. 19 Prawa wodnego. W dniu 23 marca 2023 r. wszedł w życie Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły stanowiący załącznik do rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 18 października 2022 r. (Dz.U. 2022 r. poz. 2739), które stanowi aktualizację dotychczasowego PZRP.

W dokumencie tym wyznaczono trzy cele główne:

1. Zahamowanie wzrostu ryzyka powodziowego;
2. Obniżenie istniejącego ryzyka powodziowego;
3. Poprawa systemu zarządzania ryzykiem powodziowym.

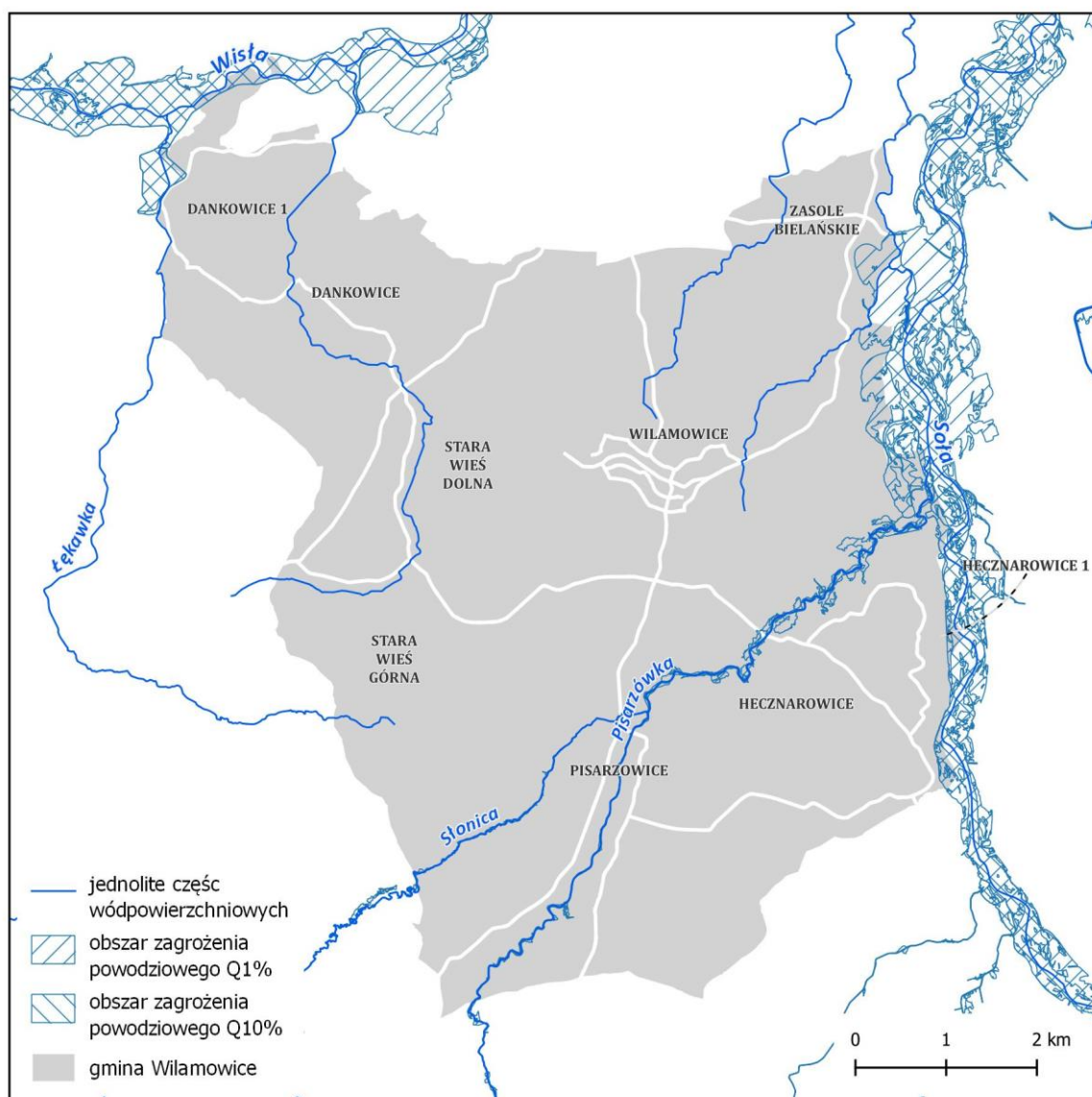
Zgodnie z obowiązującymi Mapami zagrożenia powodziowego⁴, na terenie gminy Wilamowice w regionie wodnym Górnej-Zachodniej Wisły, występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią od rzeki Soła i potoków: Pisarzówka i Słonica, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (Q1%) oraz obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (Q10%). Jednocześnie, w myśl art. 16 pkt 34 ppkt c) ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne, obszary szczególnego zagrożenia powodzią na terenie gminy obejmują także tereny pomiędzy brzegiem rzeki Soła, a wałem przeciwpowodziowymi lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano wał przeciwpowodziowy.

Poniższa mapa przedstawia obszary, na których występuje prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi:

- raz na 10 lat (Q10%) – wysokie prawdopodobieństwo,
- raz na 100 lat (Q1%) – średnie prawdopodobieństwo.

⁴ https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gpmap=gpMZIP

Grafika 2 Zagrożenie powodziowe na terenie Gminy Wilamowice

Źródło: opracowanie własne.

Zgodnie z PZRP na terenie gminy Wilamowice wskazano konieczność realizacji zadania pn.: „Budowa muru oporowego wzdłuż prawego brzegu potoku Piszczówka w km 3+440 – 4+250 wraz z likwidacją starej kładki w km 3+900” o nr ID: W_GZW_737.

Plan przeciwdziałania skutkom suszy

Plan przeciwdziałania skutkom suszy⁵ (PPSS) jest dokumentem planistycznym skupiającym się na zjawisku suszy. Wśród najważniejszych celów planu należy wymienić: skuteczne zarządzanie zasobami wodnymi dla zwiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych na obszarach dorzeczy, zwiększenie retencji na obszarach dorzeczy, edukację i zarządzanie ryzykiem suszy, formalizację i zaplanowanie finansowania działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy. Według poszczególnych typów klas zagrożenia suszą, sytuacja dla Gminy Wilamowice przedstawia się następująco:

- zagrożenie suszą hydrogeologiczną – klasa I (słabo zagrożone);
- zagrożenie suszą hydrologiczną – południowo-wschodnia część gminy klasa II (umiarkowanie zagrożone), północno-zachodnia część gminy klasa III (silnie zagrożone);
- zagrożenie suszą rolniczą – klasa I (słabo zagrożone);
- zagrożenie suszą atmosferyczną – klasa III (silnie zagrożone).

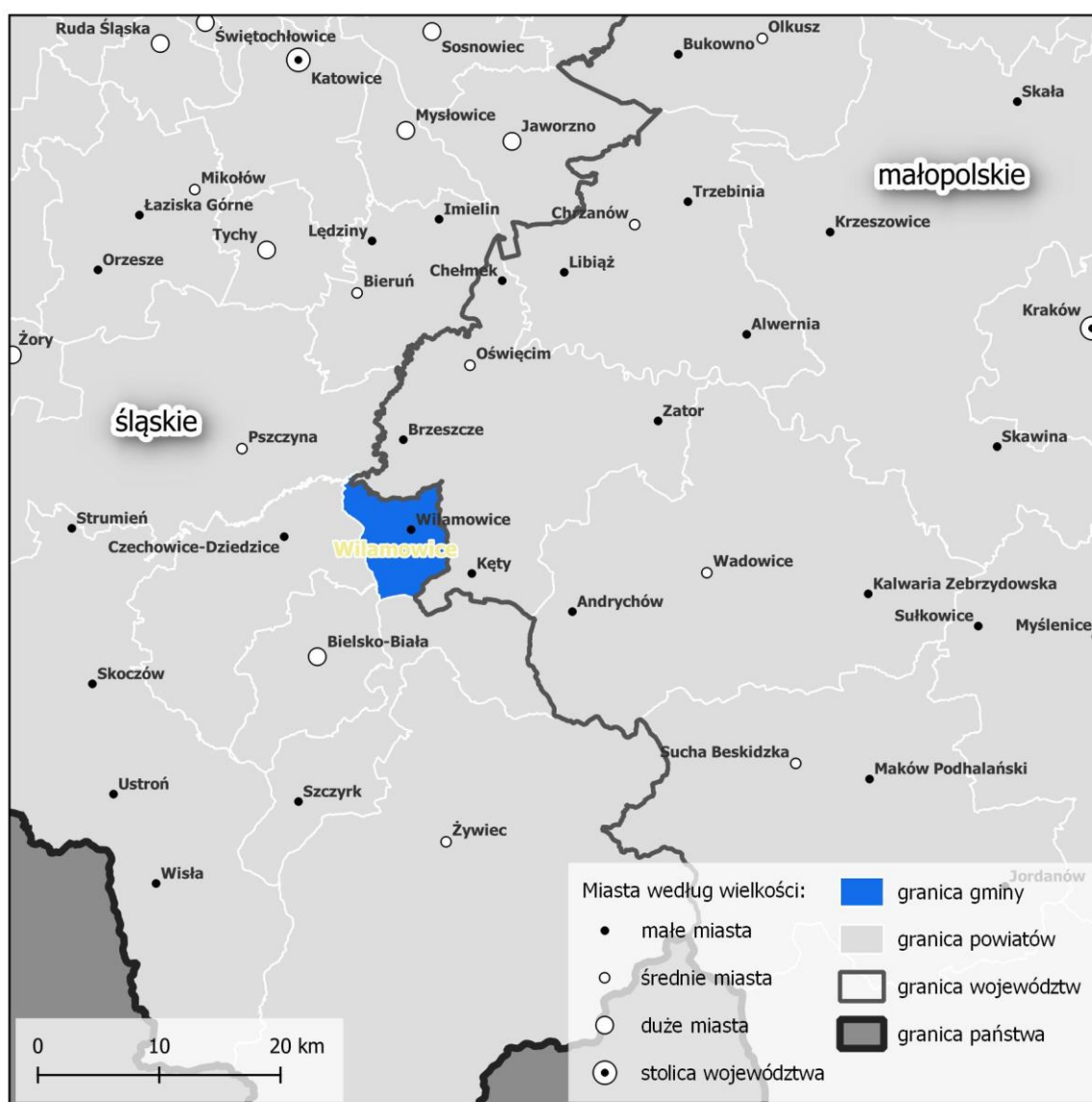
Według łącznego zagrożenia suszą południowo-wschodnia część gminy jest zagrożona suszą w stopniu słabym, natomiast północno-zachodnia w stopniu umiarkowanym. Wśród rekomendowanych do wdrożenia działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy w odniesieniu do terenu gminy Wilamowice, w PPSS wskazano m.in. działania takie jak: zwiększenie ilości i czasu retencji wód na gruntach rolnych oraz budowa lub przebudowa ujęć wód podziemnych do poboru na cele nawodnień rolniczych oraz budowa lub przebudowa wodooszczędnych systemów nawadniania wykorzystujących zasoby wód podziemnych.

⁵ Przyjęty rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy (Dz. U. 2021r. poz. 1615).

1.4 Charakterystyka Gminy Wilamowice

Gmina Wilamowice to gmina miejsko-wiejska, położona w województwie śląskim, w powiecie bielskim. W skład gminy wchodzi miasto Wilamowice oraz pięć sołectw: Dankowice, Hecznarowice, Pisarzowice, Stara Wieś i Zasole Bielańskie. Centrum administracyjne gminy stanowi miasto Wilamowice, jednakże pod względem liczby ludności największą miejscowością są Pisarzowice. Od południa gmina graniczy z miastem Bielsko-Białą i Gminą Kozy, od wschodu z Gminą Kęty, od zachodu z Gminą Bestwina, a od północy z Gminą Brzeszcze i Gminą Miedźna.

Grafika 3 Położenie Gminy Wilamowice na tle regionu

Źródło: opracowanie własne.

Pod względem fizyczno-geograficznym Gmina Wilamowice położona jest w obrębie dwóch krain geograficznych: mezoregionu Pogórze Śląskie i Kotliny Oświęcimskiej. Gmina cechuje się niskim stopniem zalesienia – w krajobrazie dominują tereny rolnicze. Rolnictwo stanowi jedną z ważnych gałęzi lokalnej gospodarki. Na terenie gminy występują dobre warunki do rozwoju rolnictwa. Ponadto w gminie funkcjonują szkółki ogrodnicze specjalizujące się w produkcji roślin ozdobnych oraz kompleksy stawów rybnych. Sieć wodna gminy należy do zlewni rzeki Soły oraz Wisły, a gminę przecinają dwa duże potoki: Pisarzówka i Dankówka.

Analizując lokalną gospodarkę można zauważyć fakt, że na terenie gminy dominują mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające 0-9 pracowników. Z uwagi na położenie gminy duża część mieszkańców znajduje zatrudnienie w mieście Bielsko-Biała. Gmina posiada potencjał do rozwoju różnego rodzaju turystyki, jednakże obecnie nie jest on wykorzystywany z uwagi na niedostateczne rozwiniętą infrastrukturę turystyczną.

Niewątpliwym wyróżnikiem gminy na tle regionu jest kultura niematerialna Wilamowic. Mieszkańcy zachowali swoją unikalną kulturę, w tym język wilamowski wywodzący się z języków germańskich, tradycyjny strój ludowy, zwyczaje i potrawy. Pierwsi osadnicy przybyli na teren gminy w XIII w., zakładając miejscowość Stara Wieś – w późniejszych latach przenieśli się na teren dzisiejszego miasta Wilamowice.

1.5 Wnioski z diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej

Sfera społeczna

W ostatnim dziesięcioleciu w Gminie Wilamowice odnotowano wzrost liczby mieszkańców do poziomu 18,2 tys. w 2023 r. W szczególności wzrosła liczba mieszkańców na terenie wiejskim gminy, co wskazuje na wyższą atrakcyjność tych terenów w porównaniu do centrum gminy, czyli miasta Wilamowice. Wzrost liczby mieszkańców wynika przede wszystkim z suburbanizacji miasta Bielsko-Biała. Część mieszkańców Bielska-Białej osiedliła się na terenie Gminy Wilamowice, na co wpływ ma jej położenie. Warto podkreślić, że prognozy demograficzne GUS do 2040 r. są dość korzystne – przewiduje się, że do tego czasu liczba mieszkańców nieznacznie wzrośnie (o ok. 1%).

Pod względem demograficznym Gmina Wilamowice cechuje się korzystniejszą sytuacją w porównaniu do powiatu bielskiego i województwa śląskiego. Pomimo tego zachodzi stopniowy proces starzenia się społeczności lokalnej, co jest charakterystyczne dla całej Polski. Na ten proces składa się przede wszystkim niski przyrost naturalny – w 2023 r. przyrost ten był ujemny. Ponadto jednym z problemów zauważalnych przez mieszkańców gminy są migracje młodych osób do większych ośrodków – część z tych osób wyjeżdża m.in. na studia do dużych miast, skąd już nie wraca. Z uwagi na starzenie się lokalnej społeczności w przyszłości wzrośnie zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze skierowane do seniorów. Wyzwaniem będzie zapewnienie odpowiedniej jakości usług, ponieważ jednym z problemów jest deficyt pracowników GOPS, w tym także opiekunów osób starszych lub z niepełnosprawnościami.

Gmina wyróżnia się unikalną kulturą wilamowską – charakterystycznym językiem, strojem ludowym, potrawami i zwyczajami. Główną instytucją kulturalną funkcjonującą na terenie gminy jest Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Wilamowicach, Gminna Biblioteka Publiczna w Wilamowicach oraz otwarte w 2024 r. Muzeum Kultury Wilamowskiej w Wilamowicach. Dzięki działalności instytucji kulturalnych i podmiotów trzeciego sektora możliwe było ocalenie kultury wilamowskiej przed zapomnieniem. Przedstawiciele lokalnych instytucji kultury zwracają uwagę, że istnieje potrzeba rozszerzenia ochrony kultury wilamowskiej oraz prowadzenie dalszych działań na rzecz jej upowszechnienia i zachowania. Problemem w upowszechnianiu dziedzictwa kulturowego Wilamowic i okolicznych wsi są przede wszystkim braki infrastrukturalne, które ograniczają działalność podmiotów kultury. Istotnym problemem jest także deficyt pracowników m.in. w Muzeum Kultury Wilamowskiej, co uniemożliwia pełne zaspokojenie potrzeb kulturalnych mieszkańców i turystów odwiedzających gminę.

Z diagnozy wynika, że w gminie brakuje miejsc spędzania czasu wolnego i integracji społecznej. Deficyt miejsc spotkań i rekreacji był często wskazywany w ankiecie przeprowadzonej na potrzeby niniejszej strategii, a także w trakcie spotkań warsztatowych. Wilamowice pomimo posiadania statusu miasta nie

mają rozwiniętych funkcji typowo miejskich – brakuje restauracji, kawiarni, terenów zieleni urządzonej z miejscami spotkań (altany, wiaty, ławki itd.), a także placów zabaw. Na terenie gminy nie ma także wytyczonych dróg rowerowych, co ogranicza aktywne spędzanie czasu wśród mieszkańców gminy oraz uniemożliwia bezpieczne przemieszczanie się na rowerze pomiędzy poszczególnymi miejscowościami.

Gmina Wilamowice stanowi atrakcyjne miejsce do zamieszkania, przez co poziom zurbanizowania gminy stale wzrasta. W ostatnich latach największy przyrost nowych zabudowań mieszkalnych odnotowano na terenie Pisarzowic, które są najbliżej położone względem miasta Bielsko-Biała. Należy jednak odnotować fakt, że we wszystkich miejscowościach gminy zauważa się wzrost liczby nowych budynków mieszkalnych. W związku z bliskością miasta Bielsko-Biała, które jest centrum społeczno-gospodarczym regionu, przewiduje się wzrost zapotrzebowania na nowe tereny mieszkaniowe.

Sfera gospodarcza

Gmina Wilamowice jest gminą-sypialnią dla miasta Bielska-Białej, stąd też gmina nie jest rozwinięta pod względem gospodarczym. Na jej terenie działają głównie mikroprzedsiębiorcy zatrudniający 0-9 osób. Większych podmiotów gospodarczych jest niewiele, co spowodowane jest m.in. bliskością miasta Bielsko-Biała, które stanowi główne miejsce pracy dla mieszkańców gminy. Z Narodowego Spisu Powszechnego z 2021 r. wynika, że około 5,2 tys. mieszkańców pracowało na terenie innych gmin. Fakt ten potwierdzają także badania ankietowe – większość respondentów zadeklarowało, że pracuje poza terenem Gminy Wilamowice.

Ze względu na przebieg nowej drogi ekspresowej S1 oraz planowanej Beskidzkiej Drogi Integracyjnej, Gmina Wilamowice stanie się atrakcyjniejsza dla potencjalnych inwestorów. Tereny inwestycyjne powstaną w pobliżu drogi ekspresowej S1, w zachodniej części gminy. Zwiększenie dostępności komunikacyjnej prawdopodobnie zwiększy także migrację na teren gminy. Z uwagi na wzrost liczby mieszkańców gminy, konieczny będzie także rozwój gospodarczy zapewniający nowe miejsca pracy w gminie.

Gmina posiada potencjał do rozwoju różnego rodzaju turystyki, jednakże obecnie nie jest on wykorzystywany. Z przeprowadzonej diagnozy wynika, że problemem są przede wszystkim braki infrastrukturalne – niedostateczna liczba miejsc noclegowych, lokali gastronomicznych, ścieżek pieszo-rowerowych, terenów zieleni urządzonej czy miejsc rekreacji dla rodzin z dziećmi. Wśród mieszkańców, którzy wzięli udział w ankiecie dominował pogląd, że gmina nie jest atrakcyjna dla turystów. Jednakże biorąc pod uwagę specyfikę gminy możliwy jest przede wszystkim rozwój agroturystyki oraz turystyki kulturowe opartej o unikalne dziedzictwo niematerialne i materialne.

Jedną z gałęzi lokalnej gospodarki jest rolnictwo. Gmina Wilamowice wyróżnia się dobrymi warunkami do rozwoju produkcji rolnej – jak wynika z diagnozy na terenie gminy występują gleby orne klas średnich i dobrych. W produkcji rolnej przeważają zboża (głównie pszenica) – według danych Powszechnego Spisu Rolnego blisko 80% powierzchni użytków rolnych w 2020 r. znajdowało się po zasiewami. Istotną częścią rolnictwa jest także hodowla rybna, głównie karpia, ponieważ na terenie gminy zlokalizowanych jest wiele stawów rybnych. Ponadto od wielu dekad na terenie gminy funkcjonują wielohektarowe szkółki ogrodnicze specjalizujące się w produkcji krzewów i roślin ozdobnych.

Sfera przestrzenno-środowiskowa

Gmina Wilamowice położona jest w obrębie dwóch krain geograficznych: mezoregionu Pogórza Śląskiego i Kotliny Oświęcimskiej. Lesistość na terenie gminy jest niska (wyniosła 7,6% w 2023 r.), a w krajobrazie dominują tereny rolnicze. Na obszarze gminy znajdują się formy ochrony przyrody takie jak Natura 2000 obejmujące obszary we wschodniej części gminy wzdłuż rzeki Soły oraz północno-zachodniej części gminy.

Jak wynika z przeprowadzonej diagnozy na terenie Gminy Wilamowice występują powodzie. Zagrożenie występuje ze strony dwóch potoków Pisarzówki i Słonicy oraz rzek Soły i Wisły. Ponadto problemem gminy są okresowe podtopienia wynikające z deszczy nawalnych oraz niewystarczającego poziomu melioracji gruntów. Biorąc pod uwagę postępujące zmiany klimatu przewiduje się, że występowanie zagrożeń naturalnych może być częstsze – w szczególności dotyczy to gwałtownych deszczy i okresów suszy. Warto odnotować fakt, że gmina jest zagrożona także wystąpieniem suszy (w stopniu umiarkowanym), co ma szczególne znaczenie dla rolnictwa.

Warto podkreślić, że jednym z istotnych problemów gminy jest niska jakość powietrza, co wynika zarówno z danych statystycznych zawartych w diagnozie, jak i opinii ankietowanych mieszkańców. Ponadto gmina została zaliczona w strategii wojewódzkiej do obszarów problemowych: gminy z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza. Problem niskiej jakości powietrza dotyka cały region – większość województwa śląskiego i małopolskiego. W ostatnich latach gmina podejmowała działania na rzecz poprawy jakości powietrza poprzez m.in. dofinansowanie do wymiany kotłów grzewczych, jednakże wciąż istnieje potrzeba kontynuacji i zintensyfikowania tego typu działań.

Gmina cechuje się dobrą dostępnością komunikacyjną – przez teren gminy przebiega droga ekspresowa S1, która docelowo będzie prowadzić z Pyrzowic do Zwardonia⁶. Ponadto przez gminę przebiega linia kolejowa nr 93 relacji Trzebinia-Zebrzydowice. Warto odnotować fakt, że oddanie do użytku drogi

⁶ Według stanu na styczeń 2025 r. wciąż trwają prace nad odcinkiem Oświęcim- Dankowice-Bielsko-Biała, który ma zostać oddany do użytku w połowie 2025 r. Źródło: <https://www.oswiecimonline.pl/droga-s1-z-bielska-bialej-do-dankowic-gotowa-w-60-wielkie-otwarcie-juz-w-2025-roku/> (dostęp: 27.01.2025 r.).

ekspresowej S1 wpłynie na atrakcyjność osiedleńczą gminy poprzez poprawę jej dostępności komunikacyjnej – usprawni szczególnie połączenie z Bielskiem-Białą i aglomeracją górnośląską. Ponadto w pobliżu gminy ma przebiegać Beskidzka Droga Integracyjna, na którą najbliższy wjazd będzie znajdował się w sąsiedniej Gminie Kozy. Z tego względu przewidywany wzrost liczby ludności może być w rzeczywistości wyższy niż zakładają prognozy GUS. Istnieje zatem potrzeba rozwoju terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkalną wraz z dostępem do niezbędnej infrastruktury technicznej. Ponadto wraz ze wzrostem liczby ludności zwiększy się zapotrzebowanie na różnego rodzaju usługi, przez co istotną kwestią jest także rozwój terenów przeznaczonych pod działalność usługową.

1.6 Analiza SWOT

Analiza danych zastanych oraz przeprowadzenie badań jakościowych i ilościowych pozwoliły na zidentyfikowanie kluczowych problemów i potencjałów Gminy Wilamowice. Stanowiły one podstawę do określenia celów oraz wytyczenia kierunków działań strategicznych, które mają zniwelować istniejące bariery rozwojowe i wykorzystać zdefiniowane atuty.

W celu usystematyzowania zebranych informacji na bazie wypracowanych wniosków z diagnozy strategicznej przeprowadzono analizę SWOT, w ramach której wyodrębniono:

S	Strengths - cechy w pozytywny sposób wyróżniające gminę na tle innych jednostek osadniczych, stanowiące jednocześnie potencjał do dalszego rozwoju,
W	Weaknesses - cechy negatywne, ograniczające rozwój gminy,
O	Opportunities - korzystne tendencje w otoczeniu zewnętrznym gminy, które właściwie wykorzystane mogą stanowić istotny impuls rozwojowy,
T	Threats - niekorzystne zjawiska, które mogą być poważną barierą rozwoju dla gminy.

Mocne strony	Słabe strony
• Położenie gminy – w sąsiedztwie miasta Bielsko-Biała, ważnego ośrodka społeczno-gospodarczego regionu • Dobre skomunikowanie gminy – przebieg drogi ekspresowej S1, bliskość dróg krajowych i wojewódzkich • Atrakcyjność osiedleńcza – wzrost liczby mieszkańców w ostatnich latach, prognozowany dalszy wzrost • Dziedzictwo materialno-kulturowe – unikalne dziedzictwo Wilamowic, obecność obiektów zabytkowych • Tożsamość lokalna – silnie zaznaczona wśród mieszkańców poszczególnych miejscowości • Dobre warunki do rozwoju rolnictwa – łagodne ukształtowanie terenu, gleby dobrej jakości, tradycje szkółkarskie • Oferta kulturalno-rozrywkowa – prężnie działające instytucje kultury • Poprawa sytuacji społeczno-materiałnej rodzin – spadek liczby beneficjentów pomocy społecznej w stosunku do liczby mieszkańców • Potencjał do rozwoju turystyki opartej o dziedzictwo kulturowe i walory przyrodnicze • Aktywne uczestnictwo gminy w Beskidzkim Związku Powiatowo-Gminnym, skomunikowanie wszystkich sołectw gminy	• Problemy infrastrukturalne placówek edukacyjnych – potrzeba modernizacji i rozbudowy • Niski poziom skanalizowania gminy na terenach wiejskich – problem dotyczy przede wszystkim Starej Wsi i Dankowic • Niewystarczające zabezpieczenie gminy przed powodzią • Słabo rozwinięta infrastruktura rekreacyjna – deficyt miejsc integracji i spędzania czasu wolnego • Niska jakość powietrza – wynikająca z tzw. niskiej emisji • Niedostateczna komunikacja władz Gminy z mieszkańcami poszczególnych sołectw • Infrastruktura turystyczna - deficyt dróg rowerowych, niewielka baza noclegowa, słaba oferta gastronomiczna • Transport publiczny – deficyty połączeń • Niedostateczna oferta opieki żłobkowej – tylko jeden publiczny żłobek • Wzrost popytu na usługi opiekuńcze skierowane do seniorów i osób z niepełnosprawnościami • Ograniczony dostęp do niektórych usług, np. pocztowych • Obniżone poczucie bezpieczeństwa w niektórych sołectwach wynikające m.in. z braku jednostki policji na terenie gminy
Szanse	Zagrożenia
• Możliwość uzyskania dofinansowania z Unii Europejskiej w ramach perspektywy na lata 2021-2027 • Możliwość współpracy w ramach Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka • Rozwój OZE w ramach Klastra Energii Powiatu Bielskiego • Budowa Beskidzkiej Drogi Integracyjnej zwiększającej dostępność komunikacyjną regionu • Wzrost popularności turystyki kulturalnej, aktywnej i agroturystyki • Rosnąca popularność pracy zdalnej • Rozwój funkcji mieszkaniowych gminy	• Zmiany klimatyczne i związane z tym ryzyko występowania gwałtownych zjawisk atmosferycznych prowadzących m.in. do powodzi • Inflacja, wzrost kosztów energii i nowych inwestycji • Niepewna sytuacja geopolityczna związana z konfliktem zbrojnym na Ukrainie • Ponadregionalny problem z dostępem do usług zdrowotnych, w tym lekarzy specjalistów • Starzenie się lokalnej społeczności • Rosnąca liczba chorób cywilizacyjnych i innych zagrożeń dla zdrowia ludzi

2. Część strategiczna

2.1 Założenia rozwojowe

Jak wynika z przeprowadzonych prac diagnostycznych, Gmina Wilamowice znajduje się obecnie w strategicznym momencie, m.in. ze względu na plany rozbudowy szlaków komunikacyjnych w regionie. Mowa tu głównie o oddaniu do użytkowania drogi ekspresowej S1, ale i potencjalnej rozbudowie Beskidzkiej Drogi Integracyjnej, co znacząco wpłynie na atrakcyjność osiedleńczą gminy i zdeteterminuje kierunek jej rozwoju w przyszłości. Już teraz gmina Wilamowice cieszy się wysokim zainteresowaniem pod tym kątem, przede wszystkim ze strony mieszkańców obszarów miejskich, zwłaszcza sąsiedniego Bielska-Białej. Co więcej, według prognoz proces suburbanizacji ma w przyszłości dalej postępować, a populacja gminy wzrastać. Jednocześnie przewiduje się, że będzie się nasilać zjawisko starzenia się społeczeństwa, co z kolei przekłada się na zmiany potrzeb i oczekiwań społeczności oraz konieczność zapewnienia odpowiedniego wsparcia osobom ze szczególnymi potrzebami, którzy będą stanowić coraz większy odsetek w strukturze demograficznej gminy. Podniesienie poziomu dostępności komunikacyjnej gminy Wilamowice w związku z rozbudową infrastruktury drogowej przełoży się z kolei również na zwiększenie jej atrakcyjności inwestycyjnej, a także podniesienie konkurencyjności jej oferty turystycznej. Biorąc pod uwagę aktualne i prognozowane zmiany demograficzne i klimatyczne, podstawowym założeniem dla wypracowanej interwencji strategicznej gminy jest działanie zgodne z zasadami zrównoważonego rozwoju tak, aby zapewnić wysoką jakość życia obecnym i przyszłym pokoleniom. Czynnikiem warunkującym sytuację gminy w dłuższej perspektywie są bowiem także postępujące zmiany klimatu i ich negatywne skutki, co implikuje konieczność dostosowania infrastruktury i prowadzenia polityki przestrzennej z uwzględnieniem odpowiedzialnego gospodarowania dostępnymi zasobami.

Uwarunkowania te wyznaczają kluczowe kierunki rozwoju gminy Wilamowice w najbliższych latach:

- **W wymiarze przestrzenno-funkcyjnym** kluczowe jest rozwijanie funkcji mieszkaniowych gminy w odniesieniu do obecnego i prognozowanego wzrostu populacji oraz gwarantowanie wysokiej jakości życia wszystkim mieszkańcom,
- **W wymiarze społecznym** istotną kwestią jest wspieranie kapitału ludzkiego i społecznego, w tym poprzez wykorzystanie silnej tożsamości gminy opartej na bogatym dziedzictwie kulturowym,
- **W wymiarze gospodarczym** podstawę stanowi rozwijanie przedsiębiorczości i wzmacnianie lokalnej gospodarki w oparciu o atrakcyjność inwestycyjną i turystyczną gminy,
- **W wymiarze klimatyczno-środowiskowym** kluczowa jest adaptacja gminy do postępujących zmian klimatu oraz zmniejszanie negatywnego wpływu działalności człowieka na środowisko.

2.2 Wizja i misja rozwoju gminy w perspektywie 2040 roku

W oparciu o założenia rozwojowe określono główny kierunek, w jakim będzie zmierzała polityka rozwojowa Gminy Wilamowice i sformułowano misję stanowiącą nadrzędny cel przyświecający działaniom samorządu, lokalnej społeczności i innym interesariuszom. Jest to swego rodzaju deklaracja, określająca główne intencje i wartości, którymi kieruje się gmina w procesie swojego rozwoju.

MISJA GMINY WILAMOWICE

Głównym celem gminy Wilamowice na lata 2025-2040 jest działanie zgodne z zasadami zrównoważonego rozwoju, aby zapewnić wysoką jakość życia obecnym i przyszłym pokoleniom

Realizacja nadrzędnego celu wyrażonego w misji pozwoli na poprawę sytuacji w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy, co przełoży się z kolei na osiągnięcie efektów sformułowanych w poniższej wizji.

WIZJA GMINY WILAMOWICE W 2040 ROKU

W 2040 roku Gmina Wilamowice to atrakcyjne miejsce do życia, które w pełni wykorzystuje swój potencjał przestrzenny, społeczny, gospodarczy i klimatyczno-środowiskowy. Dzięki efektywnej polityce przestrzennej i zrównoważonemu rozwojowi, gmina oferuje wysoką jakość życia wszystkim mieszkańcom, zarówno obecnym jak i nowo przybyłym. Rozbudowana infrastruktura, w tym nowoczesne obiekty użyteczności publicznej, rozwinięta sieć drogowa i infrastruktura wodno-kanalizacyjna, odpowiada na rosnące potrzeby populacji. Gmina dba o integrację nowych mieszkańców ze społecznością lokalną, pielęgnując jednocześnie bogate dziedzictwo kulturowe i unikalną tożsamość poszczególnych miejscowości.

Wilamowice przyszłości to również gmina z konkurencyjną gospodarką i atrakcyjnym rynkiem pracy. Rozwój przedsiębiorczości wspierany jest przez atrakcyjną ofertę inwestycyjną i rozwinięte funkcje turystyczne. Gmina wykorzystuje swoje walory przyrodniczo-krajobrazowe i unikalną kulturę do rozwoju turystyki. Dbłość o środowisko naturalne i adaptacja do zmian klimatu zapewniają wysoką jakość powietrza i ochronę cennych obszarów przyrodniczych. Dzięki zrównoważonemu rozwojowi i inwestycjom w infrastrukturę, gmina Wilamowice staje się miejscem nowoczesnym, przyjaznym mieszkańcom i środowisku, gotowym na wyzwania przyszłości.

2.3 Cele strategiczne i kierunki działań

Aby osiągnąć pożądany obraz Gminy Wilamowice i spełnić oczekiwania szerokiej grupy interesariuszy, wypracowano cztery cele strategiczne, obejmujące kluczowe wymiary funkcjonowania gminy: przestrzenno-funkcjonalny, społeczny, gospodarczy oraz klimatyczno-środowiskowy. Poniżej przedstawiono kluczowe uwarunkowania rozwojowe gminy oraz odnoszące się do nich kierunki działań wyznaczone w ramach każdego z celów.

WYMIAR PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNY

Cel 1.

Rozwój funkcji mieszkaniowych gminy Wilamowice i gwarantowanie wysokiej jakości życia jej mieszkańcom

Kluczowe uwarunkowania

Kierunki działań

Obecny i prognozowany wzrost populacji gminy, w tym w wyniku suburbanizacji Bielska-Białej

Wzrastające zapotrzebowanie na tereny mieszkaniowe, rozwój zabudowy

Planowana rozbudowa sieci transportowej w regionie, w tym budowa zjazdów z drogi S1 poprawiająca dostępność komunikacyjną gminy

Korzystne położenie gminy w sąsiedztwie Bielska-Białej i wysoka dostępność komunikacyjna wynikająca m.in. z przebiegu drogi S1 i linii kolejowej nr 93

Wzrost liczby mieszkańców gminy – konieczność zapewnienia infrastruktury umożliwiającej efektywne świadczenie usług publicznych

Starzenie się społeczeństwa – konieczność dostosowania infrastruktury i oferty gminnej do potrzeb seniorów

Wzrost liczby mieszkańców gminy – konieczność zapewnienia infrastruktury sieciowej i drogowej odpowiadającej na wzrastające zapotrzebowanie

Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura sieciowa, zwłaszcza sieci wodno-kanalizacyjnej

1.1. Efektywna polityka przestrzenna zgodna z zasadami zrównoważonego rozwoju

1.2. Warunki do rozwoju oferty usług publicznych dostosowanych do zwiększającego się zapotrzebowania

1.3. Infrastruktura techniczna odpowiadająca na wzrastające potrzeby

WYMIAR SPOŁECZNY

Cel 1.

**Wzmacnianie tożsamości
lokalnej i kapitału
społecznego Gminy
Wilamowice**

Kluczowe uwarunkowania

Kierunki działań

Napływ nowych mieszkańców – konieczność wsparcia integracji nowych mieszkańców ze stałymi

Słabo rozwinięta infrastruktura rekreacyjna – deficyt miejsc integracji i spędzania czasu wolnego

Starzenie się społeczeństwa – konieczność dostosowania infrastruktury i oferty gminnej do potrzeb seniorów

Różnorodność kulturowa i unikalna tożsamość poszczególnych miejscowości

Działalność Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury i Muzeum Kultury Wilamowskiej w Wilamowicach oraz organizacji pozarządowych w zakresie ochrony i upowszechniania dziedzictwa kulturowego gminy

2.1. Integracja i aktywizacja społeczna lokalnej społeczności

2.2. Polityka społeczna i usługi publiczne wspierające mieszkańców

2.3. Bogate dziedzictwo kulturowe i silna tożsamość lokalna

WYMIAR GOSPODARCZY

Cel 3.

Rozwój przedsiębiorczości
i wzmacnianie lokalnej
gospodarki

Kluczowe uwarunkowania

Niski poziom przedsiębiorczości

Niski poziom dywersyfikacji dostępnych miejsc
pracy

Ograniczone możliwości rozwoju zawodowego na
lokalnym rynku pracy

Dostęp do szerszego rynku pracy, m.in. w Bielsku-
Białej

Atrakcyjna lokalizacja gminy wynikająca z
przebiegu drogi S1 i planów rozwoju sieci
transportowej w regionie

Dostępność terenów o potencjale inwestycyjnym

Atrakcyjność turystyczna gminy wynikająca
przede wszystkim z unikatowego dziedzictwa
kulturowego

Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura
rekreacyjno-sportowa i wypoczynkowa oraz baza
turystyczna (noclegowa, gastronomiczna)

Kierunki działań

3.1. Konkurencyjna gospodarka i atrakcyjny
rynek pracy

3.2. Atrakcyjna oferta inwestycyjna

3.3. Rozwinięte funkcje turystyczne gminy

WYMIAR KLIMATYCZNO- ŚRODOWISKOWY

Cel 4.

Adaptacja gminy do zmian klimatu i troska o środowisko naturalne

Kluczowe uwarunkowania

Kierunki działań

Wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe gminy, w tym objęte ochroną prawną

Zagrożenie powodziowe, przede wszystkim ze strony rzek: Soły i Wisły

Prognozowane dalsze zmiany klimatu i nasilenie ich negatywnych skutków, m.in. w postaci suszy, powodzi, gwałtownych wiatrów

Niska jakość powietrza

4.1. Ochrona środowiska i zrównoważony rozwój w warunkach zmian klimatu

WYMIAR PRZESTRZENNO-FUNKCYJALNY

Cel 1.

Rozwój funkcji mieszkaniowych gminy Wilamowice i gwarantowanie wysokiej jakości życia jej mieszkańcom

W ramach 1. celu strategicznego zaplanowano realizację działań ukierunkowanych na dostosowanie oferty i infrastruktury do zmieniających się uwarunkowań demograficznych. Ze względu na obecnie postępujący i prognozowany wzrost liczby mieszkańców oraz prognozowane starzenie się społeczeństwa, istotne jest przygotowanie m.in. obiektów szkół czy sieci i urządzeń wodno-kanalizacyjnych do wzrastającego zapotrzebowania tak, aby możliwe było efektywne świadczenie podstawowych usług publicznych. Podnoszenie standardu i funkcjonalności infrastruktury poprzez jej rozbudowę i modernizację pozwoli na zapewnienie jej wysokiej dostępności, a tym samym komfortu i jakości życia obecnym i przyszłym mieszkańcom gminy. Zakłada się, że planowanie i realizacja polityki przestrzennej w gminie będzie zgodna z zasadami zrównoważonego rozwoju, co przełoży się na kontrolowany, harmonijny rozwój przestrzenno-funkcjonalny wszystkich miejscowości i poprawę standardu życia w gminie.

Poniżej przedstawiono kierunki rozwoju w ramach wymiaru przestrzenno-funkcjonalnego wraz z zakresem zaplanowanych działań.

Kierunki działań:

1.1. Efektywna polityka przestrzenna zgodna z zasadami zrównoważonego rozwoju

- Harmonijny, równomierny rozwój wszystkich sołectw z uwzględnieniem lokalnych, różnorodnych potrzeb i potencjałów poszczególnych części gminy
- Racjonalne gospodarowanie dostępną przestrzenią i infrastrukturą, w tym poprzez modernizację istniejących obiektów i nadawanie im nowych funkcji
- Kontrolowany rozwój zabudowy mieszkaniowej wraz z zapewnianiem dostępności podstawowej infrastruktury sieciowej i drogowej, w tym uzbrajanie w niezbędną infrastrukturę nowych terenów przeznaczanych pod zabudowę
- Zapewnianie wysokiej dostępności terenów rekreacyjnych, zwłaszcza w sąsiedztwie terenów mieszkaniowych oraz na obszarach o najwyższym potencjale do pełnienia takich funkcji, w tym m.in.:
 - Zagospodarowanie terenów w dolinie rzeki Soły na cele rekreacyjne, wypoczynkowe, turystyczne
 - Zagospodarowanie terenów przy stawach poprzez wytyczenie przyrodniczych ścieżek edukacyjnych
 - Zapewnienie wysokiej dostępności placów zabaw w gminie
- Poprawa standardu i dostępności przestrzeni publicznych oraz obiektów użyteczności publicznej, w tym eliminacja barier architektonicznych utrudniających funkcjonowanie osób ze szczególnymi potrzebami, uzupełnianie przestrzeni o elementy małej architektury, w tym ławki, wiaty i inne miejsca odpoczynku skierowane m.in. do seniorów i innych osób ze szczególnymi potrzebami
- Zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa publicznego, w tym bezpieczeństwa w ruchu drogowym poprzez rozwój sieci oświetlenia, wdrażanie rozwiązań przyjaznych pieszym i rowerzystom

- Dążenie do uspokojenia ruchu samochodowego w centrum Wilamowic, w tym np. poprzez budowę obwodnicy miasta i/lub wdrożenie rozwiązań komunikacyjnych usprawniających ruch
- Rozwijanie funkcji miejskich Wilamowic, w tym wspieranie rozwoju przedsiębiorczości w centrum miasta – małej gastronomii, punktów handlowo-usługowych itp.

1.2. Warunki do rozwoju oferty usług publicznych dostosowanych do zwiększającego się zapotrzebowania

- Rozwój infrastruktury przedszkoli w odniesieniu do zwiększającego się zapotrzebowania, w tym m.in.:
 - wyprowadzenie przedszkola z budynku szkoły w Wilamowicach i przeniesienie placówki do nowego obiektu
 - budowa/utworzenie nowych przedszkoli w Zasolu Bielańskim i Starej Wsi
- Rozbudowa infrastruktury oświaty, w tym rozbudowa i modernizacja obiektów szkół oraz przestrzeni przy szkołach, ze szczególnym uwzględnieniem:
 - Modernizacji i rozbudowy szkół w Hecznarowicach, Starej Wsi, Dankowicach
 - Dostosowania infrastruktury szkół do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami
- Rozwój infrastruktury kultury, sportowo-rekreacyjnej i rozrywkowej, w tym:
 - Rozbudowa sali widowiskowej i doposażenie placówki Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury w Wilamowicach
 - rozwój i modernizacja infrastruktury Gminnej Biblioteki Publicznej w Wilamowicach i doposażenie placówki głównej wraz z filiami
 - wspieranie działalności i rozwój infrastruktury lokalnych domów kultury
 - rozwój infrastruktury Muzeum Kultury Wilamowickiej
 - rozwój infrastruktury sportowej, w tym m.in. budowa sali gimnastycznej w Zasolu Bielańskim, hali sportowej w Wilamowicach, budowa pawilonu sportowego w Starej Wsi
- Poprawa standardu usług komunalnych, w tym m.in. rozwój systemu gospodarowania odpadami
- Rozszerzenie cmentarza komunalnego w Wilamowicach

1.3. Infrastruktura techniczna odpowiadająca na wzrastające potrzeby

- Rozwój infrastruktury wodno – kanalizacyjnej poprzez realizację przedsięwzięć określonych w wieloletnim planie rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych w Gminie Wilamowice, w szczególności:
 - o budowa nowej oczyszczalni ścieków w Dankowicach
 - o Modernizacja Stacji Uzdatniania Wody i ujęcia wody podziemnej w Dankowicach
- Rozwój infrastruktury sieci gazowej i ciepłowniczej
- Rozwój sieci drogowej i okołodrogowej, tj. dróg wraz z chodnikami i pasami ruchu pieszo-rowerowego, z zachowaniem ciągłości infrastruktury na styku z sąsiednimi gminami, w tym:
 - Budowa, rozbudowa i modernizacja dróg gminnych
 - Modernizacja infrastruktury mostowej wraz z budową nowych przepraw mostowych, modernizacją kładek pieszo-rowerowych

- Rozbudowa infrastruktury rowerowej – ścieżek i dróg dla rowerów o funkcjach rekreacyjnych, turystycznych i komunikacyjnych, wraz z infrastrukturą towarzyszącą (np. miejsca obsługi rowerzystów, punkty naprawy rowerów, miejsca postojowe itp.)
 - Budowa chodników w ciągach dróg, ze szczególnym uwzględnieniem dróg o wysokim natężeniu ruchu
 - Współpraca z Zarządem Dróg Powiatowych w Bielsku-Białej w zakresie inwestycji i remontów na drogach powiatowych w celu poprawy ich standardu i podniesienia poziomu bezpieczeństwa w ruchu drogowym
- Dążenie do dostosowywania kursowania komunikacji publicznej do potrzeb i oczekiwań mieszkańców, w tym:
 - intensyfikacji połączeń weekendowych Komunikacji Beskidzkiej
 - poprawy funkcjonowania komunikacji wewnątrzgminnej
 - zapewnienia połączeń z innymi ośrodkami w regionie
 - optymalizacji kursowania pociągów na liniach kolejowych przebiegających przez gminę
- Dążenie do zapewnienia odpowiedniej dostępności miejsc parkingowych przy obiektach użyteczności publicznej
- Rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej, w tym dążenie do zapewnienia dostępu do sieci światłowodowej
- Dążenie do poprawy standardu infrastruktury transportowej, w tym modernizacji budynku stacji kolejowej w Dankowicach wraz z zagospodarowaniem terenu przy stacji na cele stworzenia małego centrum przesiadkowego

WYMIAR SPOŁECZNY

Cel 1.

Wzmacnianie tożsamości lokalnej i kapitału społecznego Gminy Wilamowice

Ze względu na fakt, iż lokalna społeczność i kapitał ludzki jest jednym z kluczowych potencjałów rozwojowych gminy, interwencja Gminy Wilamowice w ramach 2. celu strategicznego skupia się na aktywizacji i integracji mieszkańców oraz wsparciu ich partycypacji w procesach rozwojowych gminy i zapewnianiu włączenia społecznego osób ze wszystkich grup wiekowych, społecznych, kulturowych. W związku ze stałym napływem nowych mieszkańców kluczowe jest również dążenie do zachowania charakteru gminy i lokalnej kultury – nie tylko wilamowskiej, ale również pielęgnowanie unikalnych elementów tożsamości poszczególnych części gminy. Integracja ludności napływowej ze stałymi mieszkańcami oraz wzmacnianie przywiązania do miejsca zamieszkania jest zatem jednym z kluczowych wyzwań stojących przed gminą w wymiarze społecznym. Ponadto, w związku ze zmianami demograficznymi, konieczne jest dostosowywanie oferty usług publicznych do rosnących potrzeb i oczekiwań oraz zapewnianie odpowiedniego wsparcia dla mieszkańców w celu zagwarantowania im wysokiej jakości życia.

Poniżej przedstawiono kierunki rozwoju w ramach wymiaru społecznego wraz z zakresem zaplanowanych działań.

2.1. Integracja i aktywizacja lokalnej społeczności

- Rozwijanie infrastruktury spędzania czasu wolnego i miejsc spotkań dla mieszkańców we wszystkich miejscowościach gminy, w tym zagospodarowywanie przestrzeni publicznych i nadawanie im funkcji społecznych, kulturalnych, rekreacyjno-sportowych
- Wspieranie działalności klubów sportowych, grup artystycznych, orkiestr dętych, sekcji i kół zainteresowań, kół gospodyń wiejskich
- Organizacja i wspieranie organizacji wydarzeń kulturalnych, sportowo-rekreacyjnych i rozrywkowych integrujących i aktywizujących lokalną społeczność
- Zapobieganie wykluczeniu społecznemu, w tym wspieranie integracji międzypokoleniowej
- Wzmacnianie dialogu na linii samorząd-mieszkańcy oraz efektywności informowania społeczności o wydarzeniach w gminie, w tym poprzez rozwój kanałów komunikacji, m.in. mediów społecznościowych i strony internetowej gminy
- Wspieranie oddolnych inicjatyw społecznych i partycypacji mieszkańców w procesach rozwojowych gminy, w tym m.in. poprzez organizację spotkań konsultacyjnych i warsztatów angażujących mieszkańców i włączających ich w procesy decyzyjne

2.2. Polityka społeczna i usługi publiczne wspierające mieszkańców

- Udzielanie pomocy rodzinom oraz osobom samotnym w celu poprawy ich sytuacji życiowej oraz rozwiązywania problemów socjalnych, psychologicznych i wychowawczych
- Przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym, w tym m.in. przemocy w rodzinie, problemom alkoholowym
- Prowadzenie działań z zakresu profilaktyki zdrowia, promocji zdrowego stylu i trybu życia oraz wdrażanie programów profilaktycznych dotyczących zagrożeń dla dzieci młodzieży, w tym wdrażanie i integracja programów profilaktycznych w szkołach
- Rozwijanie oferty zajęć pozalekcyjnych oraz kół zainteresowań dla dzieci i młodzieży – wyrównawczych, rozwijających zainteresowania, stymulujących rozwój umiejętności
- Rozwój oferty kulturalno-rozrywkowej w gminie, w tym:
 - wspieranie działalności Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury w Wilamowicach
 - wspieranie organizacji różnorodnych wydarzeń skierowanych do wszystkich mieszkańców - zajęć, warsztatów, imprez i innych wydarzeń sportowych, artystycznych, teatralnych, muzycznych itp. we wszystkich miejscowościach gminy
- Dążenie do rozwoju oferty usług medycznych – zapewnienia specjalistycznej opieki medycznej na terenie gminy, w tym zapewnienia specjalistycznej opieki psychologicznej i psychiatrycznej
- Rozwój usług opiekuńczo-wychowawczych dla dzieci poprzez rozbudowę oferty żłobkowej, w tym utworzenie w gminie nowego żłobka publicznego
- Poprawa jakości kształcenia w lokalnych szkołach, w tym poprzez doposażenie szkół w multimedialne pomoce naukowe, podnoszenie kwalifikacji kadry nauczycielskiej, rozwijanie oferty zajęć dodatkowych i wyrównawczych

- Rozwój oferty usług opiekuńczych dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami, w tym rozwijanie działalności Dziennego Domu „Senior +” w Wilamowicach oraz rozbudowywanie podobnej oferty
- Wspieranie dostępu do usług elektronicznych i usprawnianie przepływu informacji

2.3. Bogate dziedzictwo kulturowe i silna tożsamość lokalna

- Ochrona i upowszechnianie elementów lokalnego dziedzictwa historyczno-kulturowego, w tym poprzez eksponowanie obiektów zabytkowych w przestrzeni publicznej oraz realizację prac remontowych, konserwatorskich i rewitalizacyjnych obiektów, w tym m.in.:
 - Restauracja Dworu Górnego w Starej Wsi i nadanie mu funkcji społecznych, kulturalnych, turystycznych
 - Restauracja dworu w Pisarzowicach wraz z przyległym założeniem folwarczno-ogrodowym
- Wspieranie integracji mieszkańców wokół wspólnego dziedzictwa historyczno-kulturowego, przy jednoczesnym pielęgnowaniu unikalnych elementów tożsamości poszczególnych części gminy, w tym poprzez organizację wydarzeń bazujących na dziedzictwie historyczno-kulturowym gminy
- Wspieranie działalności lokalnych grup artystycznych, zespołów regionalnych, orkiestr dętych i innych organizacji działających w zakresie ochrony i upowszechniania kultury oraz pamięci o lokalnych tradycjach
- Wspieranie działalności wydawniczej związanej z upowszechnianiem kultury, w tym wydawnictw monografii, kronik, albumów i innych opracowań dokumentujących wydarzenia z historii gminy i utrwalających lokalną tożsamość
- Dalsze wspieranie ochrony i promocji folkloru i języka wilamowskiego, w tym wspieranie działalności Muzeum Kultury Wilamowskiej w Wilamowicach
- Kształtowanie tożsamości lokalnej mieszkańców i wspieranie dumy z pochodzenia
- Rozwijanie oferty kulturalnej w oparciu o dziedzictwo historyczno-kulturowe gminy

WYMIAR GOSPODARCZY

Cel 3.

Rozwój przedsiębiorczości i wzmacnianie lokalnej gospodarki

Plany związane z rozbudową sieci drogowej w regionie przełożą się na podniesienie poziomu dostępności komunikacyjnej gminy Wilamowice, a co za tym idzie – zwiększenie jej atrakcyjności osiedleńczej i inwestycyjnej. Zjazdy z drogi ekspresowej S1 pozwolą na kształtowanie dogodnych warunków do prowadzenia działalności gospodarczej, co Gmina Wilamowice zamierza wykorzystać i wzmocnić poprzez rozbudowę oferty inwestycyjnej ukierunkowanej na rozwój przemysłu lekkiego i działalności usługowej. Na najbliższe lata zakłada się też intensyfikację wsparcia lokalnych przedsiębiorców, zwłaszcza prowadzących działalność w oparciu o lokalne zasoby, w tym działalność rolniczą, hodowlę czy produkcję ogrodniczą, a także działalność w sektorze turystycznym i okołoturystycznym. Jednym z niewykorzystanych do tej pory potencjałów gminy Wilamowice jest bowiem jej wysoka atrakcyjność turystyczna wynikająca z unikalnej kultury i walorów przyrodniczo-krajobrazowych. Planuje się rozwój turystyki religijnej (związanej m.in. z

drewnianym Kościołem pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Starej Wsi), kulturowej (przede wszystkim bazującej na folklorze wilamowskim, zabytkach zlokalizowanych w każdej z miejscowości czy tradycjach ogrodniczych Pisarzowic), aktywnej i krajoznawczej w oparciu o walory przyrodniczo-krajobrazowe całej gminy. Aby w pełni wykorzystać posiadany potencjał, konieczne jest rozbudowywanie sieci infrastruktury turystycznej oraz dążenie do wydłużenia pobytu turystów na terenie gminy, m.in. poprzez rozwój oferty noclegowej i gastronomicznej.

Poniżej przedstawiono kierunki rozwoju w ramach wymiaru gospodarczego wraz z zakresem zaplanowanych działań.

3.1. Konkurencyjna gospodarka i atrakcyjny rynek pracy

- Wspieranie lokalnych przedsiębiorców, ze szczególnym uwzględnieniem małej gastronomii i punktów handlowo-usługowych
- Wspieranie działalności opartej na lokalnych zasobach, w tym działalności rolniczej, hodowli rybnej, produkcji ogrodniczej
- Wdrażanie ułatwień administracyjno-organizacyjnych dla przedsiębiorców
- Współpraca z organizacjami wspierającymi podmioty gospodarcze
- Aktywizacja uczestników rynku pracy, w tym przede wszystkim wspieranie osób o szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy – m.in. kobiet i seniorów
- Organizacja i wspieranie organizacji szkoleń, kursów i warsztatów rozwijających kompetencje uczestników rynku pracy
- Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy, lokalnymi przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi w celu zapewnienia wsparcia rekrutacyjnego
- Wspieranie współpracy lokalnych przedsiębiorstw z Instytucjami Otoczenia Biznesu w celu wzmocnienia ich konkurencyjności i zapewnienia warunków do rozwoju
- Współpraca z lokalnymi przedsiębiorcami m.in. w zakresie wspólnej promocji gminy, aktywizacji i integracji mieszkańców, rozwijania infrastruktury społecznej itp.

3.2. Atrakcyjna oferta inwestycyjna

- Utworzenie w gminie strefy gospodarczej ukierunkowanej na rozwój przemysłu lekkiego i działalności usługowej
- Rozwój terenów inwestycyjnych poprzez uzbrajanie ich w niezbędną infrastrukturę
- Wdrażanie rozwiązań przyjaznych inwestorom, w tym poprawa standardu obsługi inwestora w Urzędzie Gminy i przygotowanie atrakcyjnej oferty inwestycyjnej w postaci ulg i zachęt dla przedsiębiorców
- Promocja gospodarcza gminy i regionu, w tym poprzez promocję oferty inwestycyjnej w internecie

3.3. Rozwinięte funkcje turystyczne gminy

- Rozwijanie sieci pieszych i rowerowych ścieżek i tras turystycznych wraz z infrastrukturą towarzyszącą w postaci miejsc i stanowisk postojowych, wiat i stacji turystycznych i rekreacyjnych, w tym m.in. dążenie do dołączenia gminy do szlaku Velo Soła
- Zagospodarowywanie terenów rekreacyjnych i wyposażanie ich w infrastrukturę turystyczną

- Wspieranie rozwoju lokalnych przedsiębiorstw z branży turystycznej i okołoturystycznej, w tym zwłaszcza zakwaterowania, gastronomii, producentów produktów lokalnych
- Budowa turystycznej marki gminy w oparciu o unikalną tożsamość i dziedzictwo historyczno-kulturowe
- Tworzenie i rozwijanie katalogu produktów lokalnych nawiązujących do tożsamości gminy
- Rozwój systemu obsługi i informacji turystycznej
- Promocja walorów przyrodniczo-krajobrazowych i historyczno-kulturowych gminy, w tym rozwój promocji internetowej, np. za pośrednictwem strony internetowej integrującej informacje dot. oferty turystycznej w gminie i regionie
- Nawiązywanie i rozwijanie współpracy z partnerskimi gminami w zakresie wzajemnej promocji dziedzictwa i wspierania rozwoju
- Inicjowanie i współpraca przy prowadzeniu badań marketingowych i monitorujących rozwój turystyki w gminie i regionie

WYMIAR KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWY

Cel 4.

Adaptacja gminy do zmian klimatu i troska o środowisko naturalne

W kontekście zmian klimatu oraz przekształceń struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy w związku z postępującą urbanizacją, szczególnie istotną rolę w interwencji strategicznej na najbliższe lata odgrywają działania skupione na ochronie środowiska i niwelowaniu negatywnego wpływu działalności człowieka na jego komponenty – glebę, wody czy powietrze. Adaptacja gminy do zmian klimatu oraz troska o środowisko naturalne pozwoli na zapewnienie wysokiej jakości życia w gminie oraz kształtowanie dogodnych warunków do zrównoważonego rozwoju w dłuższej perspektywie. Z względu na zagrożenie powodziowe występujące przede wszystkim ze strony rzeki Soły oraz liczne podtopienia mające miejsce w ostatnich latach, niezbędne jest zabezpieczenie gminy oraz dążenie do ograniczenia negatywnych skutków zjawisk kryzysowych w przyszłości. Wśród kluczowych kierunków określono również działania skupione na poprawie jakości powietrza oraz edukacji ekologicznej mieszkańców, co przełoży się na podniesienie jakości życia nie tylko w gminie Wilamowice, ale i regionie.

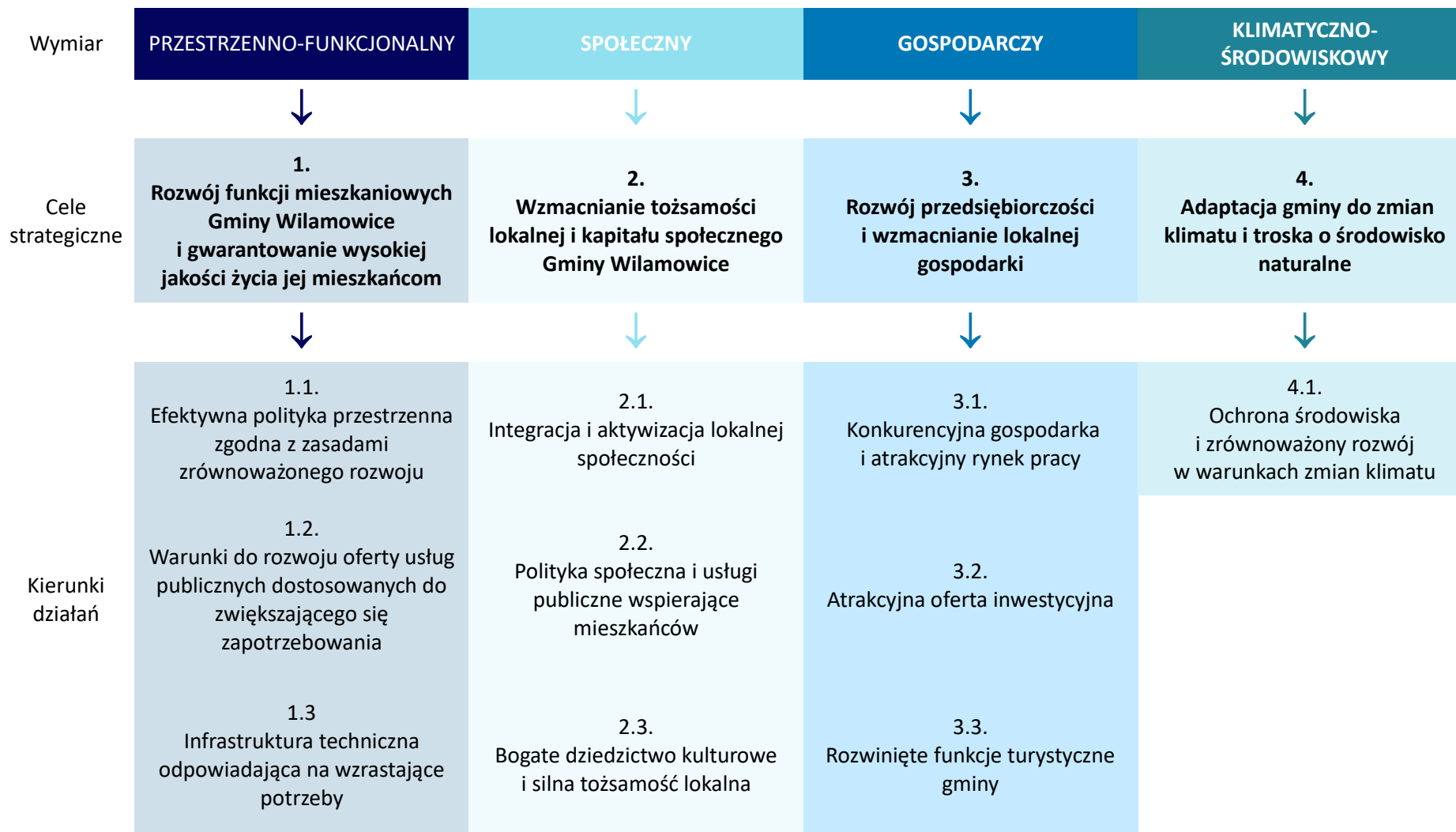
Kierunki działań:

4.1. Ochrona środowiska i zrównoważony rozwój w warunkach zmian klimatu

- Ograniczanie presji urbanizacyjnej na tereny cenne przyrodniczo i dążenie do zachowania tradycyjnego krajobrazu gminy
- Działania na rzecz poprawy jakości wód, ograniczania deficytu wody oraz wspieranie retencji wodnej (małej, glebowej, krajobrazowej), w tym rozwój szarej i błękitno-zielonej infrastruktury oraz promowanie retencionowania wody wśród mieszkańców
- Realizacja działań ukierunkowanych na zabezpieczenie przeciwpowodziowe gminy, w tym:
 - wykorzystywanie naturalnych rozwiązań umożliwiających regulacje stosunków wodnych na terenach zalewowych poprzez wspieranie naturalnych zdolności retencyjnych zlewni,

- rozszczelnianie powierzchni nieprzepuszczalnych, wprowadzanie nasadzeń pochłaniających nadmiar wody i spowalniających jej odpływ
- współpraca z PGW Wody Polskie oraz Powiatem Bielskim w zakresie regulacji stosunków wodnych na terenie gminy i utrzymania infrastruktury przeciwpowodziowej
- wspieranie zarządców urządzeń melioracji wodnych i rowów melioracyjnych w zakresie ich odpowiedniego utrzymania
- Rozszerzenie i upowszechnienie systemu wsparcia dla mieszkańców chcących wymienić źródło ciepła na ekologiczne (m.in. systemy dopłat do wymiany źródła ciepła) oraz egzekwowanie obowiązku stosowania odpowiednich wyrobów wykorzystywanych w celach grzewczych oraz rozwiązań poprawiających jakość powietrza
- Prowadzenie działań informacyjnych z zakresu edukacji ekologicznej i kształtowanie postaw proekologicznych wśród mieszkańców, m.in. poprzez promocję oszczędzania wody, informowanie o szkodliwości wykorzystania do ogrzewania wyrobów do tego niewłaściwych oraz angażowanie mieszkańców w akcje proekologiczne, np. akcję wspólnego sprzątania gminy
- Rozwój terenów zieleni i dążenie do wzmacniania bioróżnorodności, w tym poprzez zwiększanie powierzchni biologicznie czynnej i tworzenie spójnej sieci terenów zieleni urządzonej
- Wspieranie rozwiązań ograniczających niską emisję, w tym termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej i poprawa ich efektywności energetycznej oraz wdrażanie rozwiązań OZE i wspieranie inteligentnego zarządzania energią
- Modernizacja i rozwijanie bazy lokalowej OSP, zapewnienie nowoczesnego sprzętu dla OSP oraz utrzymanie wysokiego stopnia gotowości bojowej

2.4 Schemat ilustrujący założenia strategiczne

2.5 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Wilamowice

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej opracowany został na podstawie art. 10e ust. 3 pkt 4 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, zgodnie z którym jest jednym z obowiązkowych elementów Strategii. Model rozumieć należy jako docelowy układ elementów składowych przestrzeni, który powinien określać strukturę sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych, system powiązań przyrodniczych, główne korytarze i elementy sieci transportowych, w tym pieszych i rowerowych oraz główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Wilamowice wraz z rekomendacjami w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej to obraz strategicznej wizji rozwoju gminy, opierający się na wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowaniach, zdiagnozowanych potrzebach i posiadanym potencjale. Założenia do modelu zostały również oparte o wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzenno-środowiskowej, o wyszczególnione w treści strategii kluczowe uwarunkowania, o wyznaczone w niej cele strategiczne i odpowiadające im kierunki działań oraz częściowo o założenia do prowadzenia polityki przestrzennej w gminie, wyrażone w obowiązującym obecnie dokumencie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wilamowice. Zaplanowany docelowy model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy stanowi zilustrowanie założeń i zaplanowanych w strategii gminy procesów rozwoju, będąc jednocześnie wypadkową działań diagnostycznych, badawczych i konsultacyjnych. Zostały w nim ujęte obszary działań posiadające wymiar przestrzenny, określone w Strategii jako istotne dla osiągnięcia celów strategicznych. Tym samym model struktury funkcjonalno-przestrzennej jest docelowym obrazem przestrzeni gminy, który odpowiadać ma przyjętym w strategii założeniom rozwojowym oraz wizji Gminy Wilamowice w 2040 roku, przez co stanowi ilustrację założeń strategicznych ukierunkowanej terytorialnie polityki rozwoju gminy.

Model składa się z części opisowej i graficznej. Część opisowa zawiera wyszczególnienie głównych priorytetów polityki przestrzennej, opis elementów struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy oraz ustalenia i rekomendacje do prowadzenia polityki przestrzennej na jej obszarze. Część graficzna reprezentowana jest przez mapy w skali 1:40000:

- Uwarunkowania funkcjonalno-przestrzenne Gminy Wilamowice,
- Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Wilamowice (wraz z listą planowanych przedsięwzięć ujętych w strategii, które charakteryzują się wymiarem przestrzennym).

Priorytety polityki przestrzennej gminy

Model funkcjonalno-przestrzenny Gminy Wilamowice proponuje ukierunkowanie rozwoju gminy na kreowanie atrakcyjnej przestrzeni do zamieszkania przy jednoczesnym wzmacnianiu potencjału

gospodarczego gminy, wspieraniu potencjału społeczno-kulturowego oraz ochronie i wykorzystaniu potencjału przyrodniczego.

Podstawowym celem polityki przestrzennej gminy jest zapewnienie wysokiej jakości życia obecnych i przyszłych mieszkańców gminy przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju. Głównym elementem do uzyskania tego celu jest rozwijanie funkcji mieszkaniowych gminy oraz zagwarantowanie jakości miejsca zamieszkania poprzez dbałość o kształtowanie ładu przestrzennego oraz dostępności do infrastruktury komunikacyjnej, technicznej, rekreacyjnej i społecznej.

Celem wspierającym jest tutaj budowanie kapitału ludzkiego i społecznego, w tym poprzez integrację mieszkańców, wspieranie lokalnej tożsamości w oparciu o bogate wartości kulturowe, ochronę dziedzictwa kulturowego gminy i wzbogacanie miejscowości o obiekty użyteczności publicznej oraz miejsca rekreacji.

W wymiarze gospodarczym celem polityki przestrzennej jest tworzenie ram do rozwoju lokalnej gospodarki. Głównym elementem realizacji tego celu jest właściwe rozplanowanie przestrzenne poszczególnych funkcji gospodarczych gminy i wspieranie ich rozwoju, przy równoczesnym zminimalizowaniu możliwości wystąpienia konfliktów przestrzennych z zabudową mieszkaniową. Ważnym aspektem jest też umożliwienie rozwoju funkcji turystycznych o różnorodnej skali i typie, wykorzystujących walory kulturowe i krajobrazowe gminy.

W wymiarze klimatyczno-środowiskowym priorytetem polityki przestrzennej jest zmniejszenie wpływu działalności człowieka na środowisko, co powinno być realizowane poprzez ochronę obszarów cennych przyrodniczo, ochronę walorów krajobrazowych, minimalizowanie wpływu naturalnych zagrożeń środowiskowych, kształtowanie terenów zurbanizowanych w sposób minimalizujący negatywny wpływ zabudowy i zagospodarowania na środowisko oraz ustalenie zasad lokalizacji odnawialnych źródeł energii.

Elementy struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy to docelowy układ elementów składowych przestrzeni, które sprecyzowane zostały poniżej.

Struktura sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych

Gmina Wilamowice składa się z sześciu miejscowości: położonego centralnie miasta Wilamowice i pięciu sołectw. Pomiędzy terenami zabudowanymi poszczególnych miejscowości znajdują się kompleksy terenów rolnych. Tereny przeznaczone pod zabudowę tworzą w większości zwarte obszary, co pozwoliło na zachowanie charakterystycznych dla gminy rozległych terenów otwartych. Nie dotyczy

to miejscowości Pisarzowice, gdzie doszło do scalenia się części miejscowości w wyniku presji na rozwój zabudowy. Intensywność zainwestowania jest zróżnicowana w zależności od miejscowości – największa występuje w Wilamowicach i Pisarzowicach, a najmniejsza w Zasolu Bielańskim. Na terenie gminy nie obserwuje się nadmiernie rozproszonej zabudowy.

Strukturę sieci osadniczej gminy stanowi więc sześć jednostek osadniczych, o następującej hierarchii: Wilamowice jako jednostka miejska o charakterze centrum gminy oraz Dankowice, Stara Wieś, Pisarzowice, Heczmarowice i Zasole Bielańskie jako jednostki wiejskie. Wszystkie jednostki pełnią rolę mieszkaniową i charakteryzują się różnym stopniem nasycenia pozostałych funkcji: usługowych i gospodarczych. Wilamowice oraz większość sołectw charakteryzuje się wykształconymi obszarami centralnymi, których rangę należy wzmacniać poprzez koncentrację i wzrost dostępności różnorodnych usług i funkcjonalności, w tym jakość przestrzeni publicznych. Wyjątkiem jest Zasole Bielańskie, dla którego postuluje się próbę wykształcenia lokalnego centrum.

W obszarach centralnych miejscowości wskazuje się centra funkcjonalne:

- centra usługowe - w których należy dążyć do rozwoju funkcji usługowych, w szczególności usług społecznych i publicznych oraz terenów przestrzeni publicznych, tworząc lokalne centra usług podstawowych,
- strefy sportu i rekreacji - w których należy dążyć do rozwoju funkcji sportowo-rekreacyjnych, przy wykorzystaniu istniejącej bazy obiektów.

Dodatkowo wskazuje się główne strefy aktywności gospodarczej gminy, wyznaczone w miejscach koncentracji istniejących funkcji produkcyjnych, magazynowych i usługowych, w których należy dążyć do dalszego rozwoju działalności gospodarczych. Wyznacza się również planowaną strefę aktywności gospodarczej w otoczeniu węzła drogowego na trasie drogi ekspresowej S1 w celu wykorzystania potencjału do przyciągnięcia nowych inwestycji na teren gminy. Docelowy zasięg strefy należy uściślić poprzez wyznaczenie strefy gospodarczej w planie ogólnym.

System powiązań przyrodniczych

Część obszaru gminy stanowi część ponadlokalnych powiązań przyrodniczych: przy wschodniej granicy gminy przebiega dolina rzeki Soły, natomiast w północno-zachodniej części gminy rozciągają się rozległe stawy. Oba te obszary stanowią obszary chronione Natura 2000. Pozostałą część obszaru gminy przecinają liczne cieki i stawy hodowlane, które wraz z towarzyszącymi im terenami zieleni tworzą lokalne ciągi przyrodnicze.

Główne korytarze i elementy sieci transportowych, w tym pieszych i rowerowych

Przez teren gminy przebiegają drogi powiatowe, które łączą poszczególne miejscowości między sobą oraz z sąsiednimi gminami. Głównym korytarzem transportowym stanie się budowana droga S1, która połączona będzie z lokalnym układem drogowym poprzez węzeł w Starej Wsi. Gmina stanie się punktem na trasie krajowego tranzytu oraz uzyska dogodne połączenie z Bielskiem-Białą, pobliskim podregionem oraz aglomeracją górnośląską. W północno-zachodniej części gminy przebiega linia kolejowa nr 93 Trzebinia – Zebrzydowice - magistralna linia kolejowa znaczenia państwowego, na której przystanek stanowi stacja kolejowa Dankowice. Na terenie gminy brak jest dróg rowerowych. Optymalnym rozwiązaniem jest wyznaczenie sieci powiązań rowerowych o dwojakim charakterze: transportowym, łączącym poszczególne miejscowości oraz rekreacyjno-turystycznym, łączącym cenne krajobrazowo i przyrodniczo obszary gminy.

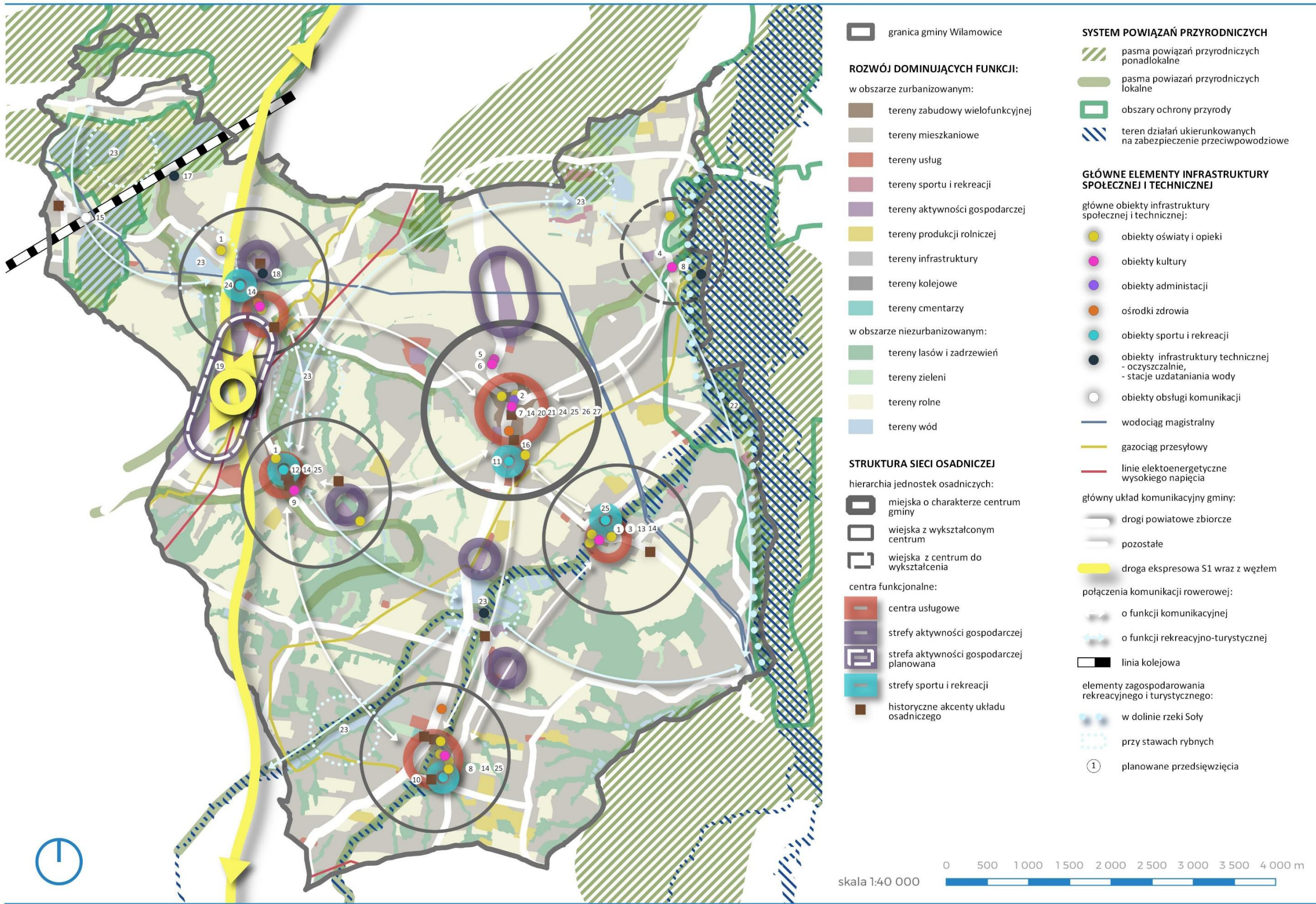
Główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej

Na rysunku modelu wskazano główne obiekty infrastruktury społecznej gminy: istniejące i planowane obiekty oświaty i opieki, kultury, administracji, ośrodki zdrowia, obiekty sportu i rekreacji oraz obiekt obsługi komunikacji – planowany węzeł przesiadkowy w ramach stacji kolejowej Dankowice. Wskazano również główne elementy infrastruktury technicznej w gminie: wodociąg magistralny, gazociąg przesyłowy, linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia oraz wybrane obiekty infrastruktury: oczyszczalnie ścieków i stacje uzdatniania wody. Planowane elementy struktury społecznej i technicznej ujęte w strategii oznaczono na rysunku modelu:

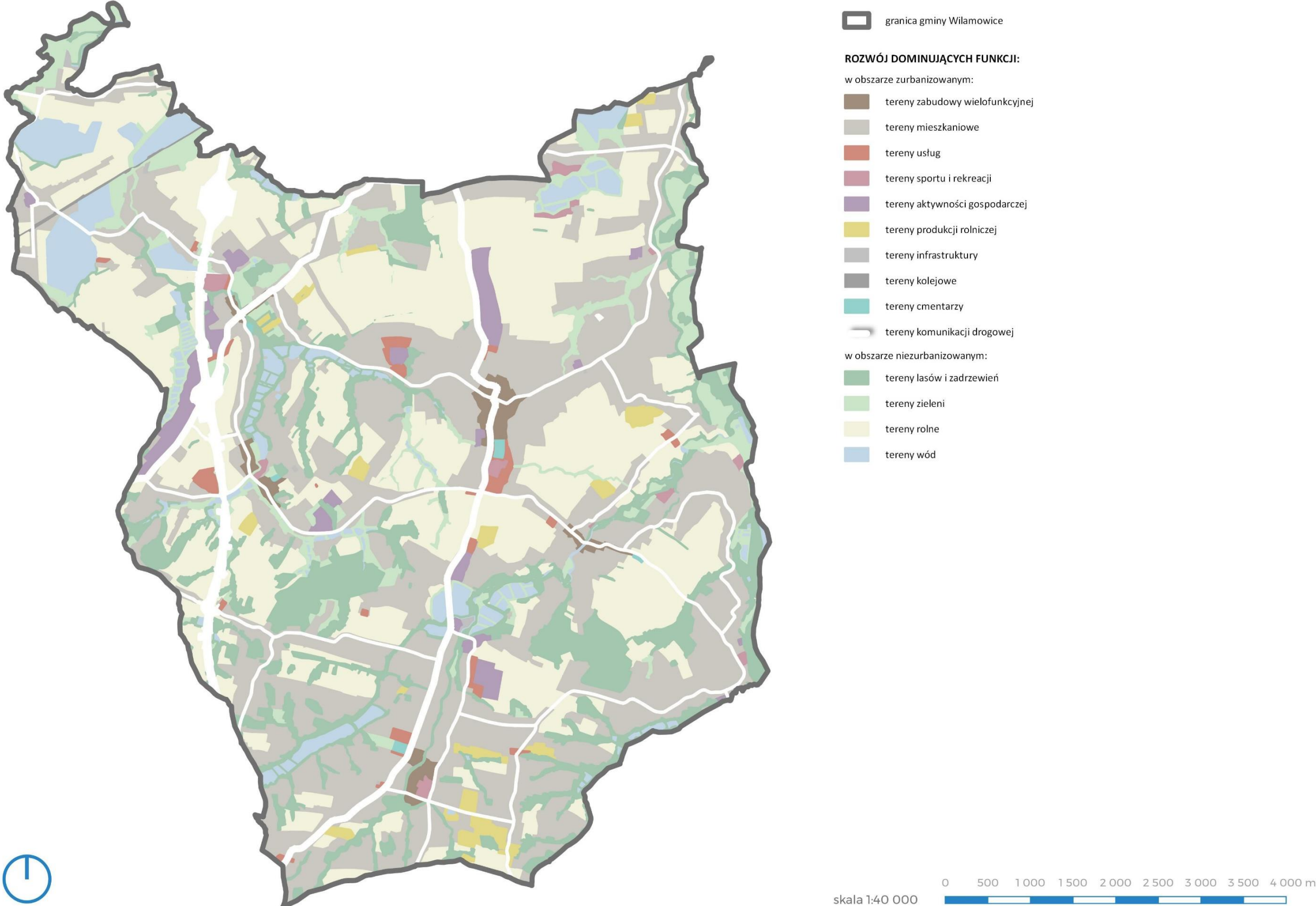
1. rozbudowa i modernizacja szkół podstawowych w Starej Wsi, Hecznarowicach i Dankowicach
2. budowa nowego obiektu przedszkola w Wilamowicach
3. budowa nowego przedszkola w Hecznarowicach
4. budowa przedszkola w Zasolu Bielańskim
5. rozwój infrastruktury Muzeum Kultury Wilamowickiej
6. rozbudowa Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury w Wilamowicach
7. modernizacja Gminnej Biblioteki Publicznej
8. rozwój infrastruktury lokalnych domów kultury
9. restauracja Dworu Górnego w Starej Wsi
10. restauracja dworu w Pisarzowicach wraz z przyległym założeniem folwarczno-ogrodowym
11. budowa hali sportowej w Wilamowicach
12. budowa pawilonu sportowego w Starej Wsi
13. budowa sali gimnastycznej w Zasolu Bielańskim
14. modernizacja i rozwijanie bazy lokalowej OSP
15. małe centrum przesiadkowe - modernizacja stacji kolejowej w Dankowicach
16. rozszerzenie cmentarza komunalnego
17. budowa nowej oczyszczalni w Dankowicach
18. modernizacja stacji uzdatniania wody w Starej Wsi
19. utworzenie nowej strefy gospodarczej

20. wspieranie działalności opartej na lokalnych zasobach, w tym działalności rolniczej, hodowli rybnej, produkcji ogrodniczej
21. rozwój sieci infrastruktury turystycznej poprzez rozwój oferty noclegowej i gastronomicznej
22. zagospodarowania terenów w dolinie Soły na cele rekreacyjne, wypoczynkowe, turystyczne
23. zagospodarowania terenów przy stawach poprzez wytyczenie ścieżek edukacyjnych
24. rozwijanie sieci pieszych i rowerowych ścieżek i tras turystycznych wraz z infrastrukturą rekreacyjną
25. poprawa standardu i dostępności przestrzeni publicznych oraz obiektów użyteczności publicznej
26. tworzenie sieci terenów zieleni urządzonej
27. zachowanie tradycyjnego krajobrazu gminy.

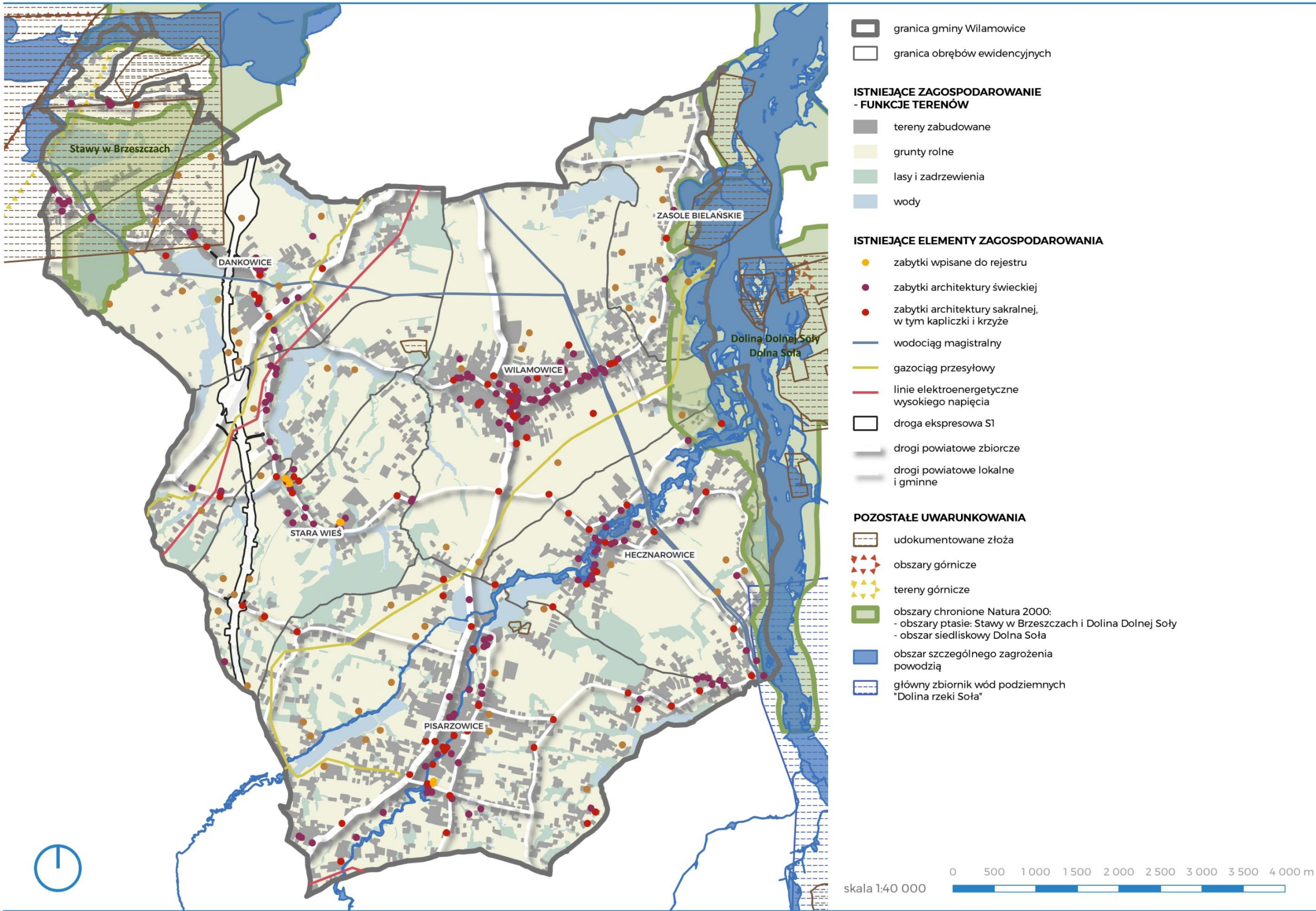
MODEL STRUKTURY FUNKCYJALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY WILAMOWICE

MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY WILAMOWICE - DOMINUJĄCE FUNKCJE TERENÓW

UWARUNKOWANIA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNE GMINY WILAMOWICE

2.6 Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie

Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu

Za główną zasadę rozwoju gminy przyjęto zasadę rozwoju zrównoważonego wszystkich trzech sfer - gospodarczej, społecznej i środowiskowej. W rozwoju zagospodarowania przestrzennego gminy zaleca się stosować rozwiązania chroniące, wykorzystujące i podkreślające walory środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz krajobrazu, z zachowaniem dużej dbałości o ich stan:

- utrzymanie obszarów nieurbanizowanych, do których zalicza się tereny rolne, tereny lasów i zadrzewień oraz tereny wód, ze szczególnym uwzględnieniem zachowywania wolnych od zabudowy terenów otwartych pomiędzy jednostkami osadniczymi;
- utrzymanie ponadlokalnych pasm powiązań przyrodniczych, w tym ochronę obszarów o wysokich walorach przyrodniczych, w zasięgu których znajdują się obszary chronione Natura 2000: obszary ptasie Stawy w Brzeszczach i Dolina Dolnej Soły oraz obszar siedliskowy Dolna Soła;
- utrzymanie powiązań ekologicznych w obszarach zurbanizowanych poprzez zachowanie lokalnych pasm powiązań przyrodniczych, które tworzone są przez cieki wodne i ciągi stawów wraz z towarzyszącą im zielenią przywodną i nieurządzoną;
- utrzymanie wysokiego udziału powierzchni biologicznie czynnych w obszarach zurbanizowanych, w tym dalsze wykształcanie lokalnych stref rekreacji przy udziale zieleni urządzonej;
- wykorzystanie potencjału przyrodniczego i krajobrazowego gminy do rozwoju turystyki i rekreacji, w tym dopuszczenie zagospodarowania rekreacyjnego terenów przylegających do wód: zagospodarowanie terenów w dolinie rzeki Soły oraz przy stawach;
- uwzględnienie ochrony powierzchni ziemi, wód powierzchniowych oraz lokalnego klimatu poprzez: wprowadzenie ograniczeń związanych z gospodarką odpadami i ściekami, uwzględnienie obszarów osuwiskowych, wyznaczenie pasów wolnych od zabudowy i zagospodarowania wzdłuż cieków wodnych, wspieranie retencji wodnej, w tym rozwój błękitno-zielonej infrastruktury;
- uwzględnienie ochrony zasobów wód i złóż kopalin, w tym w zasięgu obszaru zbiornika wód podziemnych;
- uwzględnienie zasięgu obszaru szczególnego zagrożenia powodzią, z uwzględnieniem map zagrożenia powodziowego, map ryzyka powodziowego, a także planów zarządzania ryzykiem

powodziowym oraz planów przeciwdziałania skutkom suszy, w myśl przepisów ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne;

- uwzględnienie ochrony ustanowionych pomników przyrody zgodnie z przepisami ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody;
- uwzględnienie ochrony szaty roślinnej i zwierząt, w szczególności w zasięgu korytarzy ekologicznych, zgodnie z przepisami ustawy o ochronie przyrody;
- uwzględnienie lokalizacji odnawialnych źródeł energii.

Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

Ochrona dziedzictwa kulturowego i zabytków powinna odbywać się poprzez:

- ochronę obiektów i obszarów wpisanych do rejestru zabytków, ochronę obiektów i obszarów zabytkowych wpisanych do gminnej ewidencji zabytków i/lub wskazanych do ochrony na mocy obowiązujących planów miejscowych, ochronę stanowisk archeologicznych,
- ochronę lokalnego krajobrazu zurbanizowanego poprzez ustalenie zasad ochrony ładu przestrzennego, w tym zasad realizacji zabudowy i zagospodarowania harmonizujących z otoczeniem,
- ochronę i wspieranie niematerialnego dziedzictwa historyczno-kulturowego gminy Wilamowice, w tym poprzez rozwój bazy kulturalnej i turystycznej, zapewnienie wysokiej jakości przestrzeni publicznych, będących miejscami budowania lokalnej tożsamości oraz eksponowanie i rewitalizowanie obiektów zabytkowych.

Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym szczególne potrzeby w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej

- Kształtowanie struktury osadniczej gminy przy utrzymaniu zwartości i odrębności przestrzennej poszczególnych miejscowości, realizowane poprzez ustalenie w aktach planowania przestrzennego zasięgu terenów zurbanizowanych oraz terenów niezurbanizowanych.
- Ochronę terenów niezurbanizowanych mającą na celu zapobieganie niekontrolowanym procesom rozpraszania się zabudowy oraz utrzymanie ciągłości powiązań przyrodniczych, w tym poprzez ochronę obszaru niezurbanizowanego przed zabudową oraz zachowanie ciągłości powiązań terenów zieleni pomiędzy poszczególnymi elementami obszaru niezurbanizowanego i terenami zurbanizowanymi.
- ochronę ładu przestrzennego, uwzględniającą dominujący w poszczególnych fragmentach charakter zabudowy, w tym kształtowanie wymogów w zakresie minimalnych powierzchni biologicznie czynnych, maksymalnej wysokości, minimalnej intensywności zabudowy,

wprowadzaniem uregulowań związanych z funkcjami usługowymi oraz przestrzeniami publicznymi oraz lokalizowanie terenów planowanej urbanizacji w pobliżu terenów urbanizacji istniejącej i zaplanowanej w sposób umożliwiający kształtowanie zwartych terenów zurbanizowanych.

- W celu uformowania struktury funkcjonalno-przestrzennej, w kształtowaniu polityki przestrzennej na kolejnych etapach planistycznych należy dążyć do nadania terenom odpowiednich do ich lokalizacji w przestrzeni gminy i przeznaczenia cech:
 - 1) otwartych terenów lasów i zadrzewień, pozostałej zieleni oraz wód,
 - 2) otwartych terenów rolnych,
 - 3) zabudowy wielofunkcyjnej o funkcjach centralnych, które powinny objąć tereny centralne gminy oraz poszczególnych miejscowości, w tym zabudowę mieszkaniową, usługową, usługi społeczne i publiczne wraz z przestrzeniami publicznymi, w tym terenami zieleni urządzonej,
 - 4) terenów zabudowy mieszkaniowej,
 - 5) terenów usług, w tym sportu i rekreacji,
 - 6) terenów aktywności gospodarczej, które powinny objąć tereny produkcyjne, magazynowe, usługowe,
 - 7) tereny produkcji rolniczej,
 - 8) tereny infrastruktury,
 - 9) tereny komunikacji drogowej,
 - 10) tereny kolejowe,
 - 11) tereny cmentarzy.
- Rozwijanie funkcji mieszkaniowych gminy poprzez właściwe rozmieszczenie przestrzenne terenów zabudowy mieszkaniowej, zaplanowanie ich odpowiedniej podaży w skali gminy z uwzględnieniem zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową, w tym indywidualnych potrzeb w poszczególnych miejscowościach oraz rozwój wyposażenia terenów w infrastrukturę społeczną, techniczną oraz drogową, pieszą i rowerową.
- Uwzględnienie szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej związanych z lokalizacją węzła drogi S1 - wykorzystanie potencjału rozwoju terenów mieszkaniowych wynikającego ze wzrostu atrakcyjności osiedlania się w rejonach, które zyskają bardzo dobrą dostępność komunikacyjną. W związku ze zwiększonym zapotrzebowaniem na nową zabudowę mieszkaniową w tych rejonach, a w szczególności w miejscowości Dankowice i Stara Wieś, dopuszcza się poszerzenie terenów zabudowy mieszkaniowej względem zasięgów

wyznaczonych w obowiązującym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz planach miejscowych. W związku nowym potencjałem rozwojowym gminy, dopuszcza się określenie wyższego zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową niż wynika to z zapotrzebowania opartego o prognozowaną liczbę mieszkańców o maksymalnie 10%.

- Rozwój funkcji gospodarczych gminy, w tym wskazanie głównych stref aktywności gospodarczej, wyznaczenie terenów pod poszczególne funkcje usługowe, produkcyjne i magazynowe oraz ustalenie zasad współistnienia funkcji usługowych w terenach mieszkaniowych.
- Wykorzystanie potencjału drogi S1 poprzez wskazanie nowej strefy gospodarczej w otoczeniu węzła w Starej Wsi.
- Rozwój systemów infrastruktury technicznej prowadzony w sposób gwarantujący skuteczną realizację kierunków rozwojowych, takich jak wzrost aktywności gospodarczej i poprawa warunków zamieszkania i stanu środowiska.
- Rozwój bazy rekreacyjnej i turystycznej poprzez wyznaczenie terenów sportu i rekreacji oraz zieleni urządzonej, lokalizowanie ścieżek pieszych i tras rowerowych, umożliwienie urządzania miejsc rekreacji w terenach nieurbanizowanych.

Zasady lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego

Nie przewiduje się wyznaczenia terenów przeznaczonych dla lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego.

Zasady lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego

Na terenie gminy zlokalizowane zostaną dwie kluczowe inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym: budowa drogi ekspresowej S1 Kosztowy – Bielsko-Biała oraz inwestycja pn. „Budowa gazociągu Skoczów – Komorowice – Oświęcim – Tworzeń wraz z infrastrukturą niezbędną do jego obsługi na terenie województw małopolskiego i śląskiego. Etap III Gazociąg wysokiego ciśnienia DN 500 MOP 8,4 MPa relacji Skoczów-Komorowice-Oświęcim”. Za kluczowe inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym należy uznać zaplanowane w strategii przedsięwzięcia inwestycyjne, które wymienione zostały w punkcie „Główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej”. Kluczowe dla inwestycji celu publicznego jest wskazanie w aktach planowania przestrzennego obszarów związanych z rozbudową i uporządkowaniem infrastruktury technicznej, w szczególności związanej z odprowadzeniem ścieków komunalnych.

Kierunki rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej

W odniesieniu do systemów infrastruktury technicznej należy dążyć do:

- pełnego pokrycia zapotrzebowania na wszystkie media niezbędne do realizacji strategicznych celów gminy,
- rozwoju poszczególnych systemów infrastruktury technicznej poprzez remont, rozbudowę i przebudowę, który powinien zapewnić realizację wspólnej polityki proekologicznej prowadzonej przez gminę i dysponentów sieci,
- kontynuacji realizacji rozbudowy i unowocześniania zbiorowego systemu odprowadzania ścieków w gminie, w tym w zakresie oczyszczalni ścieków,
- budowy systemu kanalizacji na nowych obszarach planowanych pod zabudowę, z zastrzeżeniem zastosowania indywidualnych rozwiązań w zakresie odprowadzenia ścieków zgodnych z przepisami odrębnymi,
- rozbudowy istniejącego zbiorowego systemu zaopatrzenia w wodę.

W odniesieniu do systemów komunikacji ustala się:

- budowę hierarchicznego układu komunikacji drogowej przy ukierunkowaniu działań na rzecz uczynienia z dostępności do komunikacji publicznej waloru zamieszkania w gminie,
- utrzymuje się istniejący podstawowy układ drogowy gminy oraz dopuszcza się realizację nowych publicznych dróg obsługujących poszczególne tereny oraz ulic wewnętrznych, wyznaczanych w zależności od potrzeb,
- dostosowanie przekroju dróg do ich klasy technicznej i funkcji, jaką pełnią w obsłudze gminy oraz bezpośrednio przyległych terenów z uwzględnieniem wymaganego wyposażenia technicznego, rozwiązań z dziedziny organizacji ruchu, zapewnienia komunikacji pieszej i rowerowej oraz elementów zieleni,
- rozwój systemu parkingowego,
- rozwój węzłów przesiadkowych.

W odniesieniu do systemów infrastruktury społecznej należy dążyć do:

- koncentracji obiektów usługowych w zasięgu lokalnych centrów usługowych, w szczególności usług publicznych i społecznych,
- równomiernego rozlokowania usług społecznych w poszczególnych sołectwach z uwagi na ich podstawowy charakter,
- elastycznego dostosowywania bazy usług do zmieniających się potrzeb społecznych, wynikających m.in. ze zmian w strukturze wiekowej.

Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW

W zakresie instalacji odnawialnych źródeł energii – należy postępować w myśl przepisów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz ustawy o OZE, w szczególności na terenach aktywności gospodarczej, na których w dokumentach planistycznych należy w pierwszej kolejności rozważyć dopuszczenie terenów produkcji energii ze źródeł odnawialnych. Do wyznaczenia terenów elektrowni słonecznych predysponuje się również tereny rolne słabszych klas gruntów rolnych, w tym tereny już wyznaczone w obowiązujących planach miejscowych.

Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko

Tereny aktywności gospodarczej, produkcji rolnej i infrastruktury technicznej są wskazane do dopuszczenia przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Z kolei przedsięwzięcia mogące potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko mogą zostać dopuszczone w terenach zabudowy usługowej i wielofunkcyjnej, na zasadach określonych w planach miejscowych oraz przepisach ochrony środowiska i z uwzględnieniem ograniczenia oddziaływania na tereny mieszkaniowe i rekreacyjne oraz system przyrodniczy gminy.

Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

Obszary produkcji rolniczej i leśnej, jako istotne z punktu widzenia struktury gospodarczej gminy, powinny zostać utrzymane. Dalsze użytkowanie obszarów rolniczej przestrzeni produkcyjnej winno odbywać się w sposób racjonalny, ze szczególną ochroną gleb o wysokich klasach bonitacyjnych, mimo tendencji zanikania funkcji produkcji rolniczej. Należące do obszaru nieurbanizowanego otwarte tereny rolne obejmują grunty orne, łąki, pastwiska, uprawy sadownicze i ogrodnicze, stawy hodowlane, zbiorowiska zieleni śródpolnej, drogi i ścieżki śródpolne, cieki powierzchniowe, zwłaszcza tworzące zwarte kompleksy o znacznej powierzchni. W otwartych terenach rolnych priorytetem jest zapewnienie obszarów dostępnych dla kontynuacji produkcji rolnej, ograniczenie możliwości realizacji nowej zabudowy, zapewnienie dostępności komunikacyjnej do pól, zwiększanie bioróżnorodności oraz utrzymanie atrakcyjności krajobrazowo-turystycznej.

Leśną przestrzenią produkcyjną zapewniają otwarte tereny leśne, które obejmują lasy, polany, ścieżki i drogi śródleśne, zadrzewienia, zakrzewienia, cieki powierzchniowe, zieleń przywodną. Dalsze użytkowanie obszarów leśnej przestrzeni produkcyjnej powinno odbywać się w sposób racjonalny, chroniący ich trwałe wartości, gwarantując utrzymanie równowagi przyrodniczej i zachowanie zdolności produkcyjnej lasów.

Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji

Na terenie gminy nie zidentyfikowano obszarów wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji. W przypadku zaistnienia obszarów problemowych, wymagających ww. działań, rekomenduje się postępowanie na zasadach określonych przepisami prawa. Na obszarze gminy nie wyznaczono obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji w myśl przepisów ustawy o rewitalizacji.

2.7 Oczekiwane rezultaty planowanych działań

Poniżej przedstawiono katalog wskaźników, które będą podlegały monitoringowi w celu określenia poziomu realizacji założeń Strategii Rozwoju Gminy Wilamowice na lata 2025-2040. Dzięki monitoringowi możliwa będzie ocena rezultatów planowanych działań oraz stwierdzenie, czy wyznaczone w strategii cele strategiczne zostały osiągnięte.

Dla każdego ze wskaźników określono oczekiwaną tendencję, a więc sposób, w jaki będzie się zmieniała wartość wskaźnika (wzrost/spadek) w wyniku realizacji założeń Strategii. Dla niektórych wskaźników możliwe było określenie wartości bazowej – są to bowiem dane odnotowywane rokrocznie w statystyce publicznej (BDL GUS). Dzięki temu ich monitoring będzie ciągły i pozwoli na porównanie jego wyników w dłuższej perspektywie (również w latach poprzedzających wdrożenie Strategii). Dla pozostałych wskaźników nie przyjęto wartości bazowych ze względu na fakt, iż do momentu opracowania Strategii (2024/2025 r.), w jej ramach nie zostały podjęte działania umożliwiające ich określenie – realizacja zadań, których dotyczą dane wskaźniki, rozpocznie się bowiem dopiero po przyjęciu Strategii i od tego momentu prowadzony będzie monitoring.

Kierunek działania	Wskaźnik	Wartość bazowa (2023 r.)	Oczekiwana tendencja	Źródło danych
Cel 1. Rozwój funkcji mieszkaniowych gminy Wilamowice i gwarantowanie wysokiej jakości życia jej mieszkańcom				
1.1. Efektywna polityka przestrzenna zgodna z zasadami zrównoważonego rozwoju	Liczba przebudowanych i/lub nowo zagospodarowanych przestrzeni publicznych	-	wzrost	Urząd Gminy w Wilamowicach
	Mieszkania oddane do użytkowania na 1 000 mieszkańców	5,9	wzrost	BDL GUS
1.2. Warunki do rozwoju oferty usług publicznych dostosowanych do zwiększającego się zapotrzebowania	Liczba przebudowanych/zmodernizowanych obiektów użyteczności publicznej	-	wzrost	Urząd Gminy w Wilamowicach
	Liczba zrealizowanych przedsięwzięć ukierunkowanych na rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej	-	wzrost	Urząd Gminy w Wilamowicach
1.3 Infrastruktura techniczna odpowiadająca na wzrastające potrzeby	Udział mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej	60,7%	wzrost	BDL GUS
	Długość nowych lub zmodernizowanych ciągów pieszych, rowerowych i pieszko-rowerowych na terenie gminy	-	wzrost	Urząd Gminy w Wilamowicach
Cel 2. Wzmacnianie tożsamości lokalnej i kapitału społecznego Gminy Wilamowice				
2.1. Integracja i aktywizacja lokalnej społeczności	Liczba podjętych inicjatyw na rzecz pobudzenia i wzmacniania aktywności obywatelskiej	-	wzrost	Urząd Gminy w Wilamowicach
	Liczba uczestników imprez organizowanych przez ośrodki kultury na 1000 mieszkańców	5 878 os.	wzrost	BDL GUS
2.2. Polityka społeczna i usługi publiczne wspierające mieszkańców	Liczba zrealizowanych przedsięwzięć ukierunkowanych na podnoszenie jakości i atrakcyjności oferty szkół	-	wzrost	Urząd Gminy w Wilamowicach
	Liczba zrealizowanych przedsięwzięć ukierunkowanych na wspieranie mieszkańców w trudnej sytuacji życiowej	-	wzrost	Urząd Gminy w Wilamowicach
2.3. Bogate dziedzictwo kulturowe i silna tożsamość lokalna	Liczba wspartych obiektów zabytkowych	-	wzrost	Urząd Gminy w Wilamowicach
	Liczba podjętych inicjatyw na rzecz promocji walorów kulturowych gminy	-	wzrost	Urząd Gminy w Wilamowicach

Kierunek działania	Wskaźnik	Wartość bazowa (2023 r.)	Oczekiwana tendencja	Źródło danych
Cel 3. Rozwój przedsiębiorczości i wzmacnianie lokalnej gospodarki				
3.1. Konkurencyjna gospodarka i atrakcyjny rynek pracy	Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców	89,2	wzrost	BDL GUS
	Udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym	1,2%	spadek	BDL GUS
3.2. Atrakcyjna oferta inwestycyjna	Liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON na 1000 mieszkańców	104,7	wzrost	BDL GUS
	Liczba zrealizowanych przedsięwzięć ukierunkowanych na przygotowanie nowych terenów inwestycyjnych	-	wzrost	Urząd Gminy w Wilamowicach
3.3. Rozwinięte funkcje turystyczne gminy	Liczba zrealizowanych przedsięwzięć ukierunkowanych na rozwój oferty turystycznej gminy	-	wzrost	Urząd Gminy w Wilamowicach
	Liczba przeprowadzonych akcji promujących ofertę turystyczną gminy	-	wzrost	Urząd Gminy w Wilamowicach
Cel 4. Adaptacja gminy do zmian klimatu i troska o środowisko naturalne				
4.1. Ochrona środowiska i zrównoważony rozwój w warunkach zmian klimatu	Liczba kampanii informacyjnych oraz akcji edukacyjnych w zakresie ochrony środowiska	-	wzrost	Urząd Gminy w Wilamowicach
	Liczba zrealizowanych inwestycji związanych z przystosowaniem gminy do zmian klimatu	-	wzrost	Urząd Gminy w Wilamowicach

3. System wdrażania strategii

3.1 Realizacja, monitoring, ewaluacja i aktualizacja strategii

Realizacja założeń strategii powinna odbywać się zgodnie z zasadami takimi jak:

- Partnerstwo – podmioty realizujące strategię powinny kierować się zasadą równorzędnego traktowania reprezentantów poszczególnych środowisk. Istotne jest zachowanie niezależności poszczególnych podmiotów przy jednoczesnej współpracy na rzecz urzeczywistnienia zaplanowanej wizji rozwoju gminy,
- Otwartość – w prace nad realizacją założeń strategii powinni zostać zaangażowani przedstawiciele różnych środowisk i podmiotów, co zagwarantuje interdyscyplinarność zespołów roboczych,
- Efektywność – działania, które zostaną podjęte, powinny być zaplanowane w taki sposób, aby umożliwić osiągnięcie wymiernych rezultatów przy oszczędnym wykorzystaniu zasobów,
- Transparentność – realizacja założeń strategicznych powinna być jawna, z założeniem udostępniania wszystkich informacji. Istotną częścią działań jest dialog pomiędzy poszczególnymi interesariuszami. Wszystkie podejmowane działania powinny być publicznie przedstawiane oraz konsultowane,
- Konsekwencja – wdrażane działania powinny odbywać się w odpowiedniej kolejności, mając na uwadze komplementarność podejmowanych działań. Istotna jest determinacja w osiąganiu założonych celów,
- Elastyczność – w przypadku zmieniających się uwarunkowań należy odpowiednio zmodyfikować założenia strategii.

Na system zarządzania strategią składają się trzy główne elementy:

- formułowanie strategii,
- wdrażanie strategii,
- monitoring rezultatów i warunków wdrażania strategii.

System zarządzania składa się z procesów wymagających zaangażowania różnych podmiotów i jednostek, które są niezbędne do skutecznej realizacji założeń strategii. Podział realizacji działań zaplanowanych w strategii zapewni ciągłość prowadzonych prac oraz maksymalizację ich efektywności. Jest on również konieczny ze względu na zróżnicowany poziom oraz zakres odpowiedzialności podmiotów.

Wiodącą rolę w realizacji zapisów strategii będzie pełnić Burmistrz Wilamowic wspierany przez zastępcę, Radę Miejską w Wilamowicach, skarbnika i merytoryczne komórki Urzędu Gminy w Wilamowicach. W celu sprawnej realizacji strategii rekomendowane jest powołanie Koordynatora Strategii.

Burmistrz Wilamowic	• Przygotowanie projektu strategii przy współpracy struktur Urzędu Gminy w Wilamowicach w uzgodnieniu z Radą Miejską w Wilamowicach i mieszkańcami (zmiana zapisów w dokumencie w oparciu o uzasadnione propozycje i wnioski mieszkańców) • Zatwierdzenie zadań do realizacji w ramach strategii • Nawiązywanie współpracy z instytucjami, organizacjami i podmiotami (administracji wyższego i niższego szczebla, przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi itp.) • Działania lobbingowe na rzecz realizacji założeń strategii
Rada Miejska w Wilamowicach	• Analiza postępów wdrażania strategii • Zatwierdzenie i zapewnienie finansowania dla rocznych oraz wieloletnich programów branżowych i inwestycyjnych, w ramach których będą realizowane cele strategiczne i kierunki działań • Rozpatrywanie wniosków o aktualizację strategii i podejmowanie uchwał w tym zakresie
Skarbnik Gminy Wilamowice	• Zabezpieczenie środków w budżecie na realizację zadań wynikających z kierunków działań poprzez umieszczenie konkretnych zadań w budżecie oraz Wieloletniej Prognozie Finansowej
Koordynator Strategii	• Koordynacja prac na rzecz wdrażania strategii pomiędzy poszczególnymi podmiotami zaangażowanymi w realizację strategii • Przygotowywanie analiz dotyczących miasta w zakresie projektów zrealizowanych ze środków UE w kontekście realizacji strategii • Przygotowanie sprawozdań okresowych z realizacji strategii • Upowszechnianie założeń strategii wśród mieszkańców miasta • Bieżący nadzór nad realizacją strategii i rekomendowanie ewentualnych zmian w strategii
Poszczególne komórki Urzędu Gminy w Wilamowicach oraz inne podmioty zaangażowane w realizację strategii	• Opracowanie rocznych i wieloletnich programów branżowych oraz inwestycyjnych w ramach których realizowane będą założenia strategiczne • Realizacja poszczególnych działań strategicznych • Informowanie Koordynatora Strategii o stopniu realizacji zadań oraz przekazywanie danych do monitoringu • Zgłaszanie problemów w realizacji zadań oraz konieczności zmian zapisów strategii

Bazę do skutecznego wdrażania strategii stanowi wiedza dotycząca postępów w zakresie realizacji wskazanych w niej instrumentów i działań. Poniżej przedstawiono planowaną **procedurę**

monitorowania Strategii Rozwoju Gminy Wilamowice na lata 2025-2040. Przegląd strategii będzie prowadzony przez cały okres jej obowiązywania, minimum raz w roku w oparciu o zestaw wskaźników opisanych w rozdziale 2.7 Oczekiwane rezultaty planowanych działań. Wynikiem przeglądu będzie przygotowanie sprawozdania, w oparciu o analizę zaproponowanych wskaźników oraz uwzględniającego informacje na temat stopnia realizacji i zaawansowania poszczególnych zadań wybranych do realizacji w danym okresie. Rekomendowane jest zamieszczenie informacji o monitoringu w raportach o stanie gminy.

Poszczególne komórki Urzędu Gminy w Wilamowicach, jednostki organizacyjne i inne podmioty zaangażowane w realizację konkretnych działań w ramach strategii	Przekazywanie informacji na temat realizowanych działań, w tym wartości wskaźników przypisanych do prowadzonych działań do Koordynatora Strategii - w terminie do końca kwietnia roku następującego po roku sprawozdawczym
Koordynator Strategii (jeżeli nie został powołany to inna stosowna jednostka)	Przygotowanie sprawozdania rocznego z realizacji strategii w terminie do końca maja. Sprawozdanie powinno stanowić część Raportu o stanie gminy, który przekładany jest Burmistrzowi Wilamowic i Radzie Miejskiej w Wilamowicach.

Monitoring bieżący pozwala na wykrycie ewentualnych problemów przy realizacji strategii. Monitoring jest podstawą do przeprowadzenia ewaluacji, której celem jest ocena skuteczności, efektywności i użyteczności realizowanych działań, jak również trafności i adekwatności doboru zadań i celów wobec zidentyfikowanych potrzeb i wyzwań rozwojowych. Ewaluacja umożliwi skuteczną modyfikację bądź aktualizację dokumentu strategii.

Rekomendowane jest przeprowadzenie minimum dwóch **przeglądów ewaluacyjnych** w okresie obowiązywania strategii – w 2033 r. (ewaluacja on-going) i 2040 r. (ewaluacja ex-post). Ewaluacja będzie opracowywana na podstawie raportów z monitoringu bieżącego. Wynikiem przeglądu będzie sprawozdanie zawierające wyniki monitoringu wraz z oceną poziomu realizacji celów strategicznych. Raporty będą prezentowane Radzie Miejskiej w Wilamowicach przez Burmistrza Wilamowic wraz z rekomendacjami korekt i ewentualnej aktualizacji lub uzupełnienia treści dokumentu.

Zgodnie z zapisami Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2024 r. poz. 324) w art. 10a. ust. 2 zawarto zapis, że podmiot opracowujący projekt strategii rozwoju przeprowadza **uprzednią ewaluację** (ex-ante) trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji strategii rozwoju przed jej przyjęciem (ewaluacja ex-ante). Ewaluacja ex-ante w przeciwieństwie do pozostałych rodzajów ewaluacji jest obowiązkowa – zawarto ją w rozdziale 3.4 niniejszej strategii.

W uzasadnionych przypadkach może zająć konieczność **aktualizacji** zapisów strategii. Decyzja ta będzie podejmowana na podstawie przeprowadzonego monitoringu bieżącego, raportów ewaluacyjnych oraz w związku ze zmianą uwarunkowań rozwoju gminy bądź w jej otoczeniu.

Poszczególne komórki Urzędu Gminy w Wilamowicach, jednostki organizacyjne i inne podmioty zaangażowane w realizację konkretnych działań w ramach strategii	• Zgłoszenie konieczności zmiany zapisów strategii
Burmistrz Wilamowic	• Przedstawienie Radzie Miejskiej wniosku o dokonanie zmian w strategii
Koordynator Strategii	• Wydanie opinii o konieczności przeprowadzenia aktualizacji dokumentu (jeżeli został powołany Koordynator Strategii)
Burmistrz Wilamowic, Rada Miejska w Wilamowicach, poszczególne komórki Urzędu Gminy w Wilamowicach	• Decyzja o aktualizacji strategii
Rada Miejska w Wilamowicach	• Podjęcie uchwały w sprawie aktualizacji strategii • Uchwalenie zaktualizowanej strategii – po uprzednio przeprowadzonych konsultacjach społecznych aktualizacji strategii

3.2 Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Strategia Rozwoju Gminy Wilamowice na lata 2025-2040 jest najważniejszym dokumentem planistycznym obowiązującym w gminie, gdyż przedstawia kierunki rozwoju gminy w trzech sferach: społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Z uwagi na zróżnicowany charakter strategii istnieje konieczność uszczegółowienia zapisów w niej zawartych w poszczególnych dokumentach wykonawczych. Dokumenty te są planami i programami, zarówno obowiązkowymi, jak i fakultatywnymi, które już obowiązują lub dopiero zostaną opracowane. Do tego typu dokumentów zalicza się dokumenty planistyczne, programy z zakresu ochrony środowiska, programy wspierania polityki społecznej itd.

Cele strategii powinny być realizowane za pomocą dokumentów wykonawczych:

- dokumenty wykonawcze powinny być napisane możliwie przejrzystym językiem, zrozumiałym dla osób niebędących specjalistami w danej dziedzinie oraz zawierać podstawowe informacje o dokumencie i wyjaśnienie trudnych pojęć oraz wykaz użytych skrótów,

- każdy dokument wykonawczy powinien zostać poddany konsultacjom zgodnie z wytycznymi dotyczącymi prowadzenia konsultacji, wskazanymi w ustawach i obowiązujących przepisach, jak i wytycznymi obowiązującymi w gminie,
- w dokumentach wykonawczych stanowiących instrument realizacji założeń Strategii powinno znaleźć się co najmniej odniesienie do konkretnego celu strategicznego i kierunku działań,
- każdy dokument wykonawczy musi posiadać przypisaną komórkę organizacyjną jako wiodącą, odpowiadającą za całościową realizację.

W poniższej tabeli zawarto dokumenty obowiązujące w Gminie Wilamowice wraz z określeniem ich zgodności z niniejszą strategią (stan na luty 2025 r.).

Nazwa dokumentu	Data przyjęcia	Uwagi
Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Wilamowice	2016 r. Aktualizacja 2022 r.	Aktualny, zgodny z zapisami strategii. Obowiązuje do końca czerwca 2025 r., później zostanie zastąpione Planem ogólnym (Gmina Wilamowice jest w trakcie opracowywania planu ogólnego – Uchwała nr LXXIV/562/24 z dnia 24 kwietnia 2024 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu ogólnego gminy Wilamowice).
Strategia rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Wilamowice na lata 2017-2026	2017 r.	Aktualny, zgodny z zapisami strategii. Podczas aktualizacji/przygotowania nowego dokumentu w związku z kończącym się okresem jego obowiązywania, należy uwzględnić zapisy Strategii Rozwoju Gminy Wilamowice na lata 2025-2040, przede wszystkim dotyczące polityki społecznej, określonej w ramach 2. celu strategicznego.
Program ograniczenia niskiej emisji na terenie Gminy Wilamowice na lata 2024-2025	2024 r.	Aktualny, zgodny z zapisami strategii. Podczas aktualizacji/przygotowania nowego dokumentu w związku z kończącym się okresem jego obowiązywania, należy uwzględnić zapisy Strategii Rozwoju Gminy Wilamowice na lata 2025-2040, przede wszystkim dotyczące polityki przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej określonej w ramach 1. i 4. celu strategicznego.
Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wilamowice na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2028	2021 r.	Aktualny, zgodny z zapisami strategii.
Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024-2028	2024 r.	Aktualny, zgodny z zapisami strategii.
Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2024-2028	2024 r.	Aktualny, zgodny z zapisami strategii.

3.3 Finansowanie strategii

Dla prowadzenia efektywnej i skutecznej polityki rozwoju gminy powinny być wykorzystane wszystkie dostępne środki finansowe. W celu skutecznej realizacji *Strategii Rozwoju Gminy Wilamowice na lata 2025-2040*, samorząd jako jej operator oraz inicjator będzie poszukiwał wszelkich dostępnych źródeł, narzędzi, metod i możliwości realizacji określonych celów, aby urzeczywistnić zaproponowaną w dokumencie wizję.

Wśród potencjalnych źródeł finansowania działań, przewidzianych do realizacji w ramach strategii wskazuje się na:

- środki budżetu jednostek samorządu terytorialnego, w tym regionalne, powiatowe,
- środki własne gminy,
- środki pochodzące z budżetu państwa (pozostające w dyspozycji poszczególnych ministerstw, dedykowane fundusze i programy),
- środki funduszy celowych,
- Fundusze Europejskie dla Śląska 2021-2027,
- inne fundusze ze źródeł europejskich, m.in.:
 - Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FENIKS) - dotyczące finansowania projektów przyczyniających się do rozwoju gospodarki niskoemisyjnej, ochrony środowiska oraz przeciwdziałania i adaptacji do zmian klimatu;
 - Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG) - fundusze te mogą zostać wykorzystane na realizację projektów badawczo-rozwojowych, innowacyjnych oraz takich, które będą zwiększać konkurencyjność lokalnej gospodarki;
 - Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS) - odnoszą się do finansowania projektów związanych z poprawą sytuacji osób bezrobotnych na rynku pracy, zwiększeniem dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, zapewnieniem opieki nad dziećmi, podnoszeniem jakości edukacji i rozwoju kompetencji, integracją społeczną, rozwojem usług społecznych i ekonomii społecznej oraz ochrony zdrowia;
 - Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC) - dedykowane dla projektów związanych z rozwojem cyfryzacji, w tym z rozwojem e-usług oraz wzmocnieniem cyberbezpieczeństwa w przedsiębiorstwach i JST;
 - Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich (PTFE) - fundusze przeznaczone na szkolenia dla beneficjentów korzystających ze środków Funduszy Europejskich, działania informacyjno-promocyjne oraz rozwój systemu informatycznego umożliwiającego aplikowanie i rozliczanie projektów unijnych,

- środki sektora prywatnego,
- kredyty bankowe, pożyczki oraz inne instrumenty finansowe,
- dodatkowe formy wsparcia dostępne w ramach specjalnych linii budżetowych np. tarczy antykryzysowych.

Biorąc pod uwagę wydatki inwestycyjne Gminy Wilamowice w ciągu ostatnich pięciu lat, czyli w okresie od 2019 r. do 2023 r., na realizację zadań co roku wydano średnio 18,1 mln zł. Szacuje się, że łączna wartość wydatków ponoszonych na realizację strategii w okresie jej obowiązywania (2025-2040) wyniesie około 272,7 mln zł. Szacunki będą precyzowane w oparciu o Wieloletnią Prognozę Finansową.

Spis tabel i grafik

<i>Tabela 1 Cele strategiczne i operacyjne zawarte w Strategii Rozwoju Województwa „Śląskie 2030”</i>	<i>9</i>
<i>Tabela 2 Komplementarność strategii gminnej ze strategią wojewódzką</i>	<i>10</i>
<i>Tabela 3 Cele główne i operacyjne zdefiniowane w strategii ponadlokalnej</i>	<i>11</i>
<i>Tabela 4 Komplementarność ze strategią ponadlokalną</i>	<i>12</i>
<i>Tabela 5 Działania dedykowane dla OSI w strategii wojewódzkiej.....</i>	<i>13</i>
<i>Tabela 6 Charakterystyka JCWP zlokalizowanych na terenie Gminy Wilamowice</i>	<i>17</i>
<i>Tabela 7 Charakterystyka JCWPd zlokalizowanych na terenie Gminy Wilamowice</i>	<i>18</i>
<i>Tabela 83 Działania podstawowe przypisane do poszczególnych JCWP i JCWPd w IIaPGW znajdujących się na terenie Gminy Wilamowice.....</i>	<i>19</i>
<i>Grafika 1 JCWP i JCWPd na terenie Gminy Wilamowice.....</i>	<i>19</i>
<i>Grafika 2 Zagrożenie powodziowe na terenie Gminy Wilamowice.....</i>	<i>22</i>
<i>Grafika 3 Położenie Gminy Wilamowice na tle regionu.....</i>	<i>24</i>